
Forord

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har bedt det enkelte departement om å innføre et nytt avsnitt "Organisjons- og strukturendringer i statsforvaltningen" innledningsvis i det enkelte departementets St.prp. nr. 1. Hensikten er å få en mer gjennomgående og systematisk omtale av ulike former for omstilling i staten, samt synliggjøre omfanget.

På oppdrag fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet har Statskonsult samlet materiale fra fagproposisjonene for budsjetterminen for år 2000 og utarbeidet en redigert oversikt over organisasjons- og strukturendringer innen de enkelte departementsområdene. Denne rapporten inneholder oppdateringer og utvidelser i forhold til den forrige statusoversikten for 1998/99, Statskonsultrapport 1999:10.

Arbeids- og administrasjonsdepartementet ønsker å sette søkelys på personalmessige sider ved omstilling. I samarbeid med departementet er det utarbeidet en nærmere redegjørelse for erfaringer fra en omstillingsprosess som er velegnet for å belyse viktige personalpolitiske spørsmål relatert til omstilling og mer generelle forutsetninger for vellykket gjennomføring av reformer i forvaltningen. I denne redegjørelsen er omstillingsprosessen i de statlige spesialpedagogiske kompetansesentrene brukt som eksempel.

Vi håper at rapporten vil være til nytte for departementer og virksomheter som er involvert i arbeidet med omorganisering og personalomstilling.

Vi takker Thomas Brachel, Synnøve Bøen, Ingvild Elden og Marit Skaar Reiersen i Arbeids- og administrasjonsdepartementet for konstruktivt samarbeid.

Ansvarlig for utarbeidelse av rapporten i Statskonsult har vært Annemor Kalleberg. Tone Skarpsno har bistått i slutføringen av rapporten.

Oslo, desember 1999

Jon Blaalid

Innhold

Sammendrag

1	Innledning	1
1.1	Bakgrunn og formål.....	1
1.2	Definisjoner og spørsmål vedrørende omstilling.....	2
1.3	Innhold og oppbygging av rapporten.....	3
2	Omstilling innen departementsområdene 1999-2000	5
2.1	Arbeids- og administrasjonsdepartementet	5
2.2	Barne- og familiedepartementet.....	9
2.3	Finansdepartementet.....	11
2.4	Fiskeridepartementet	13
2.5	Forsvarsdepartementet	15
2.6	Justisdepartementet	17
2.7	Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	21
2.8	Kommunal- og regionaldepartementet	25
2.9	Kulturdepartementet.....	29
2.10	Landbruksdepartementet	33
2.11	Miljøverndepartementet	37
2.12	Nærings og handelsdepartementet	39
2.13	Olje- og energidepartementet	43
2.14	Samferdselsdepartementet.....	45
2.15	Sosial- og helsedepartementet.....	49
2.16	Utenriksdepartementet	53
3	Erfaringer fra omstillingsprosessen i de statlige spesialpedagogiske kompetansesentre	55
3.1	Omleggingen fra spesialskoler til kompetansesentre	55
3.2	Opprettelsen av Omstillingsenheten	56
3.3	St.meld. nr. 23 (1997–98).....	57
3.4	Dagens situasjon	57
3.5	Erfaringer fra omstillingsprosessene	59
4	Oppsummering og konklusjoner	61

Vedlegg

Sammendrag

Denne rapporten gir en oversikt over nylig gjennomførte, pågående og planlagte omstillinger i statsforvaltningen, basert på opplysninger i St.prp. nr. 1 for budsjetterminen for år 2000. Den inneholder korte beskrivelser av aktuelle organisasjons- og strukturendringer både i departementene og deres underliggende etater og institusjoner.

Oversikten over aktuelle organisasjons- og strukturendringer omfatter alle departementsområdene. Det rapporteres om flere vesentlige endringer i den overordnede departementsstrukturen. Flere departementer arbeider med utredninger, omorganiseringer eller tilpasninger med fokus på desentralisering ved at oppgaver overføres til direktorater eller andre underliggende organer. De største endringene kan komme på Justisdepartementets område. Her er spørsmål om arbeidsdelingen mellom departementet og ytre organer satt på dagsorden, samtidig som det er på tale å overføre saksområder og etater til andre departementer.

Et stort antall underordnede etater og institusjoner utsettes for omorganisering eller andre endringstiltak. For en stor del dreier det seg om sektorvise og etatsvise omstillingstiltak med et pragmatisk siktemål. Men det er også mange eksempler på omorganisering som følge av større systematiske utredninger og planer, hvor mer prinsipielle spørsmål og alternative organisasjonsløsninger er vurdert.

Erfaringer fra en utvalgt omstillingsprosess er brukt for å belyse mer generelle utfordringer knyttet til håndtering av personalmessige forhold ved omstilling i staten. Omstruktureringen av spesialundervisningen for barn, unge og voksne med særskilte behov for spesialpedagogisk bistand er valgt som case. Statlige spesialskoler ble tidlig på 1990-tallet slått sammen og omorganisert til spesialpedagogiske kompetansesentre. Noen år senere ble det igjen truffet vedtak om endringer i det spesialpedagogiske støttesystemet, denne gangen i form av ressursoverføring fra statlige kompetansesentre til PP-tjenesten i kommunene. Den siste omleggingen innebærer nedbemanning av kompetansesentre for å overføre ressursertil lokalt nivå.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn og formål

Arbeids- og administrasjonsdepartementet (AAD) har i samarbeid med Statskonsult tatt initiativ til flere prosjekter som har til hensikt å få en bedre oversikt over planlagte og igangsatte omstillinger i statlig sektor. For det første vil dette utgjøre et viktig grunnlag for utarbeidelse og utvikling av departementets policy på området. For det andre kan dette gi AADområdet et bedre beredskaps- og kunnskapsgrunnlag for å være bidragsyter i initiert og gjennomføring av omstillingsprosesser i staten.

Det er tidligere utarbeidet flere rapporter som belyser omstillingene i staten på 1990-tallet.

- I Arbeidsgiveravdelingen i AAD har man ut fra de personalpolitiske sidene ved omstilling og effektivisering regelmessig innhentet informasjon fra departementene, og i 1995 og 1997 utarbeidet Arbeidsgiveravdelingen en intern statusrapport med fokus på omstillinger som har konsekvenser for opp- eller nedbemanning og overtallighet.
- I 1998 utarbeidet Statskonsult en rapport som inneholdt nøkkelinformasjon over alle statlige virksomheter som ikke er ordinære forvaltningsorganer, og som dokumenterte endringer i tilknytningsformer de siste 15 årene; Rapport 1998:18 *Fakta, former, fristilling*.
- I 1999 utarbeidet Statskonsult en statusrapport for 1998/1999 om omstillingsarbeid i de enkelte departementsområdene. Rapporten bygget på materiale fra en spørreskjemaundersøkelse til departementene, supplert med opplysninger fra St.prp. nr. 1 for budsjetterminen 1998–1999 og andre offentlige dokumenter og kilder; Statskonsultrapport 1999:10 *Statusrapport 1998/1999*.

På bakgrunn av erfaringene fra tidligere runder med statusrapportering av omstilling i staten, har AAD sett behov for tiltak som vil gjøre dette arbeidet lettere, enklere og bedre, både for fagdepartementene og for AAD. Ett første skritt ville være å få en mer gjennomgående og systematisk omtale av omstillingsprosessene i St.prp. nr. 1. Dette ville også bidra til å gi Stortinget en bedre oversikt over de endringene som skjer i staten. Det finnes allerede mye stoff om dette i budsjettproposisjonene fra flere departementer, noe som har vært til stor nytte i forbindelse med statusrapporteringen. Men innholdsmessig og med tanke på plassering av omtalene er dette svært varierende.

I samråd med Finansdepartementet utarbeidet AAD et forslag til gjennomgående struktur i form av sentrale forhold som de enkelte fagdepartement ble oppfordret til å omtale i sin St.prp. nr. 1 for budsjetterminen for år 2000. For at stoffet skulle være lett å finne igjen, ble det enkelte departement bedt om å

innføre et nytt avsnitt, Organisasjons- og strukturendringer i statsforvaltningen, plassert sammen med andre gjennomgående forhold som sektorovergripende miljøvernpolitikk, håndtering av år 2000-problemet, hovedutfordringer innen FOU m.m. Det vil si en plassering under innledende del av det enkelte departements St.prp. nr. 1.

Departementenes omtale av ulike typer omstillinger i budsjettproposisjon for år 2000 er gjennomgående mer oversiktlig og utfyllende enn tidligere. Når Statskonsult er bedt om å utarbeide en egen statusrapport hovedsakelig basert på materiale fra budsjettproposisjonene, er det fordi det antas at nytteverdien blir større når opplysningene fra de ulike departementene gjøres tilgjengelig i en redigert og samlet versjon.

1.2 Definisjoner og spørsmål vedrørende omstilling

I henvendelsene som AAD og Statskonsult har rettet til departementene om pågående og nylig gjennomførte omstillinger, er det tatt utgangspunkt i et vidt omstillingsbegrep: Endringer som i vesentlig grad berører en eller flere virksomheters rammebetingelser, organisasjonsstruktur, oppgaver, bemanning, kompetanse, ansettelsesforhold eller geografisk lokalisering. Man har primært vært opptatt av omstilling som innebærer endring i formell struktur. I praksis kan det dreie seg om mer eller mindre omfattende endringer såvel langs organisasjons- som personaldimensjonen i de statlige virksomhetene.

Statusrapporteringen tar utgangspunkt i organisasjons- og strukturendringer i det enkelte forvaltningsorgan. Departementene blir bedt om å redegjøre for hva endringene består i, status i omstillingsprosessen, samt økonomiske og personalmessige forhold relatert til omstillingen.

Vi er opptatt av endringer som regjering og Storting har fattet vedtak om, men også organisasjonsendringer i den enkelte etat/institusjon som overordnet departement engasjerer seg i.

I den kategoriseringen av organisasjons- og strukturendringer som benyttes, skiller vi mellom:

- Endring i forvaltningsstruktur
 - Endring av sektortilknytning (mellom stat og kommune, mellom offentlig og privat (for eksempel delprivatisering).
 - Endring av virksomheters tilknytningsform til staten, og endringer innenfor hovedkategoriene av tilknytningsformer (også regulering i kraft av egen lov).
 - Vesentlige endringer i finansieringsform (oppdragsfinansiering, avgiftsfinansiering, bevilgning (brutto/netto budsjettering).
 - Endring av ansvars- og oppgavefordeling mellom statlige forvaltningsorganer/-virksomheter (opprettelse/nedleggelse, overføring av oppgaver og myndighet mellom ulike organer (for eksempel fra departement til direktorat, eller mellom to direktorater).

-
- Endring av organisering internt i en etat/institusjon (for eksempel endring i ansvars- og oppgavefordeling mellom ulike nivå innenfor den enkelte etat).

Når det gjelder personalmessige forhold relatert til omstilling, er det spurt spesielt om konsekvenser i form av nedbemanning, endringer i personalsammensetningen og krav til kompetanse, bruk av spesielle virkemidler for å lette omstilling/unngå oppsigelser, samt endringer i de tilsattes arbeidsrettslige status.

1.3 Innhold og oppbygging av rapporten

I rapportens **Kapittel 2** *Omstilling innen departementsområdene* gis en departementsvis oversikt over aktuelle organisasjons- og strukturendringer omtalt i St.prp. nr. 1 for budsjetterminen for år 2000.

I **Kapittel 3** *Erfaringer fra omstillingsprosessen i de statlige spesialpedagogiske kompetansesentrene* gis en nærmere redegjørelse for erfaringer fra en utvalgt omstillingsprosess med vekt på personalmessige forhold.

I **Kapittel 4** *Sammenfatning og konklusjoner* oppsummeres noen hovedlinjer i materialet.

I **vedlegget** gis det en oversikt over potensielle og pågående omstillingssaker innen de forskjellige departementsområdene som *ikke* er omtalt i tidligere statusrapporter.

2 Omstilling innen departementsområdene 1999-2000

2.1 Arbeids- og administrasjonsdepartementet

Innledningsvis i St.prp. nr. 1 (1999–2000) for AAD, omtales organisasjons- og strukturendringer som berører alle underliggende etater, unntatt Slottsforvaltningen.

Endringer i forvaltningsstruktur

Statsbygg

Regjeringen har i St.prp. nr. 84 (1998–99) Om ny strategi for Statsbygg og etablering av Statens utleiebygg AS, foreslått at de mestkonkurransutsatte eiendommene i Statsbyggs portefølje skilles ut i et eget heleiet statlig aksjeselskap. Dessuten er det foreslått omfattende restrukturering av Statsbyggs interne organisering.

Statens Pensjonskasse

Departementet har oppnevnt et utvalg til å utrede bl.a. framtidig styrings-, organisasjons- og finansieringsform for Statens Pensjonskasse.

Statskonsult har på oppdrag fra departementet foretatt en utredning om SPKs tilknytningsform (Rapport 1999:17). I rapporten foreslås at Statens Pensjonskasses omdannes til forvaltningsbedrift og at konkurranseutsatt virksomhet organiseres innenfor et eget datterselskap. Statskonsults rapport er oversendt utvalget for videre vurdering.

Statens forvaltningstjeneste (Ft)

AAD og Ft har i 1998/1999 gjennomført et forprosjekt som vil danne grunnlag for videre utredning av Fts framtidige virksomhet, finansieringsform og organisatoriske oppbygging. I 1999/2000 vil det bli arbeidet videre med dette. Eventuelle budsjettmessige konsekvenser legges fram for Stortinget i forbindelse med budsjettet for 2001.

Direktoratsoppgavene innenfor forvaltningspolitikken

AAD vil i løpet av høsten 1999 se nærmere på hvordan direktoratsoppgavene innenfor forvaltningspolitikken blir ivaretatt. Dette kan få konsekvenser for oppgavefordelingen mellom og organiseringen av Statskonsult, Statens informasjonstjeneste og Ft.

Fylkesmannsembetene

Som følge av Stortingets vedtak 18. februar 1999 vil fylkesmannsembetenes forvaltningsansvar for bygdeutviklingsmidlene bli overført til Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) med virkning fra og med 1. januar 2000. Som ledd i endringen vil knapt 60 medarbeidere bli overført fra embetene til SND. De økonomiske, organisatoriske og personalmessige konsekvensene av endringene, som også inkluderer avvikling av Statens landbruksbank og overføring av ressurser og virkemidler til SND, blir nærmere omtalt i tillegg til Landbruksdepartementets St.prp. nr. 1 (1999–2000), tillegg nr. 3 Om overføring av oppgaver til SND m.m.

Arbeidsmarkedsetaten

I Ot.prp. nr. 70 (1998–99) som ble framlagt 21. mai 1999, foreslås bl.a. oppheving av forbudet mot privat formidling av arbeidskraft og endringer i reglene om arbeidsleie. Dette vil, dersom det gjennomføres, kunne føre til en beskjeden økning i privat formidlingsvirksomhet og noe vekst i vikarbyråenes aktivitet. Videre er det tatt opp forslag om å innføre betalingstjenester for arbeidsmarkedsetaten og et eget statlig selskap for utleie av arbeidskraft. Arbeidsmarkedsetatens grunnleggende tjenester overfor arbeidssøkere skal fortsatt være et gratis og landsdekkende tilbud finansiert over offentlige budsjetter. Endringene som er foreslått, vil bety noe økt privat virksomhet på områdene og et økt statlig tilbud av tjenester mot betaling. Forslagene forventes å bli behandlet i Stortinget høsten 1999.

Statens innkrevingsentral har i dag ansvaret for innkreving av misbrukssaker vedrørende dagpenger. På bakgrunn av ønske om å samordne saksbehandlingen av feilutbetalings-/misbrukssaker på dagpenge- og attføringsområdet vil Statens innkrevingsentral få ansvaret for innkrevingen av feilutbetalte ytelser etter folketryktdloven kapittel 11 fra 1. januar 2000.

Endring av organisering internt i etatene

Fylkesmannsembetene

I 1998 iverksatte AAD i samarbeid med øvrige fagdepartementer, et omstillingsprogram for fylkesmannsembetene. Formålet er å skape bedre samsvar mellom oppgaver og ressurser i embetene, og inkluderer tiltak både fra departementene og embetene. Det er nå foretatt en gjennomgang av fylkesmennenes oppgaveportefølje, som har resultert i forslag til å fjerne og/eller redusere oppgaver. Endringene vil til dels kreve tilpasninger i lover og forskrifter. Det vil derfor ta 2–3 år å gjennomføre eventuelle endringer. Oppfølgingen tar også sikte på å redusere omfanget av rapporteringsordninger og effektivisere statlig tilsyn i fylkesmannens og øvrige regionale statsetaters regi.

Arbeidsmarkedsetaten

I forbindelse med innføring av nytt lønns og personalsystem i arbeidsmarkedsetaten, vil Arbeidsdirektoratet bli egen lønnsutbetaler. Dette betyr at Arbeids-

direktoratet overtar alle de oppgaver Skattefogdene i dag utfører for etaten vedrørende lønns og driftsmidler. Disse oppgavene vil bli lagt til en sentral enhet som vil bli lokalisert i Steinkjer. Arbeidsdirektoratet tar sikte på at enheten skal være etablert høsten 1999, da prøvedrift av de nye systemene skal starte 1. november 1999.

Konkurransetilsynet

Det vil skje en tilpasning i Konkurransetilsynets regionapparat i tråd med det som ble skissert i AADs budsjettproposisjon for 1999. En vil legge vekt på økt effektivitet i etaten gjennom tettere samhandling mellom sentralenheten og regionkontorene, kompetanseutvikling og større spesialisering ved regionkontorene slik at disse kan fungere som effektive ledd i organisasjonen som helhet. I 1999 ble regionkontoret på Hamar administrativt knyttet til Oslokontoret.

2.2 Barne- og familiedepartementet

Organisasjons- og strukturendringer på BFDs virksomhetsområde som blir omtalt særskilt i Stprp. nr. 1 gjelder departementet, delegering av oppgaver fra departementet til etablerte underordnede organer og organiseringen av forbrukerapparatet¹.

Departementet

Organisasjonsgjennomgang

Statskonsult gjennomførte i 1998 på oppdrag fra departementet en organisasjonsgjennomgang av Barne- og familiedepartementet for å sikre en optimal og kvalitativ god oppgaveløsning som samtidig sikrer en høy omstillingberedskap.

Overføring av oppgaver fra departementet til ytre etater

Det tas sikte på at det administrative ansvaret for fylkesnemndene for sosiale saker og sekretariatsoppgaver for ”Ungdommens IT forum”/”Ungdomsnettet” overføres til Statens ungdoms- og adopsjonskontor (SUAK). Overføring av arbeidet med tilskudd til organisasjoner/opplysningsarbeid og administrasjon av tilskudd til krisetiltak skal vurderes nærmere.

Effektivisering av departementets internadministrasjon

Det er foretatt en systematisk gjennomgang av arbeidsdelingen mellom fagavdelingene og Plan- og administrasjonsavdelingen i første omgang på personalområdet. Fokus er rettet mot følgende prinsipper; kostnads og formålsriktig ressursbruk, kvaliteten på beslutningene, likebehandling og delegert personalansvar.

Organisatoriske endringer på forbrukersektoren

I den nylig fremlagte stortingsmeldingen om forbrukerpolitikken – St.meld. nr. 40 (1998–99) *Om forbrukerpolitikk og organisering av forbrukerapparatet* – beskrives og drøftes problemstillinger knyttet til organisasjonsstrukturen på forbrukersektoren.

I Stortingsmeldingen drøftes to alternative tilnærminger for å videreutvikle og forbedre organiseringen på sektoren: Den ene, kalt ”reformmodellen”, innebærer at dagens modell opprettholdes i store trekk, men at det gjennom tilpasninger og justeringer innenfor denne søkes å finne løsninger på noen aktuelle

¹ Med det organiserte forbrukerapparatet siktes i denne sammenheng til de institusjoner som administrativt og budsjettmessig hører inn under BFD, og som fyller definerte roller innenfor norsk forbrukerpolitikk. Det gjelder Forbrukerrådet, Forbrukerombudet, Statens institutt for forbruksforskning, Produkt- og Elektrisitetstilsynet, Forbrukertvistutvalget, Markedsrådet, Stiftelsen Miljømerking i Norge og Edelmetallkontrollen.

problemstillinger som er reist. Den andre tilnærmingen, kalt "direktoratsmodellen" eller "samlingsmodellen", er en mer gjennomgripende omorganisering, hvor man i en ny institusjon av direktoratskarakter samler det vesentlige av forvaltningsoppgavene og – etatene på sektoren, eventuelt også visse andre funksjoner, og hvor et "nytt" og fristilt Forbrukerråd representerer en mer rendyrket interesseorganisasjon.

Regjeringen vil følge opp intensjonen i meldingen på grunnlag av Stortingets behandling. Eventuelle forslag til endringer vil bli fremmet for Stortinget som egen sak.

2.3 Finansdepartementet

Organisasjons- og strukturendringer på Finansdepartementets område, omtalt i innledningen til St.prp. nr. 1 (1999–2000), gjelder tre institusjoner: Toll- og avgiftsetaten, Skatteetaten og Statistisk sentralbyrå.

I toll- og avgiftsetaten vurderes sammenslåing av enkelte tolldistrikter, som vil gi en mer hensiktsmessig disponering av ressursene. (Det vises i den sammenhengen til omtale av dette arbeidet under kapittel 1610 Toll- og avgiftsdirektoratet – toll- og avgiftsetaten.)

I skatteetaten vurderes organiseringen av likningsforvaltningen. Skattedirektoratet har lagt fram en rapport med forslag til valg av ny organisasjonsmodell, som vil gi bedre ressursutnyttelse og økt kvalitet i arbeidet. Rapporten vil bli sendt på høring til berørte instanser. (Det vises i den sammenhengen til omtale av dette arbeidet under kapittel 1618 Skattedirektoratet – skatteetaten.)

I Statistisk sentralbyrå gjennomføres det tiltak for å redusere overtallighet som følge av innføring av ny teknologi i tollbehandlingen. (Det vises i den sammenhengen til omtale av dette arbeidet under kapittel 1620 Statistisk sentralbyrå.)

Toll - og avgiftsetaten

Sammenslåing av tolldistrikter

Det vises til St.prp. nr. 67 (1998–99) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet for 1999, jf Innst. S. nr. 236 (1998–99), hvor det gis omtale av arbeidet med eventuell sammenslåing av Østfold tolldistrikt med Hedmark og Oppland tolldistrikt, og Buskerud tolldistrikt med Telemark og Vestfold toll-distrikt. I det videre arbeidet legges det opp til en bred høring av brukere og lokale myndigheter i berørte områder, samt relevante sentrale myndigheter og organisasjoner. Regjeringen tar sikte på å komme tilbake til spørsmålet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for år 2000.

Skatteetaten

Skatteetaten omfatter Skattedirektoratet, 19 fylkesskattekontorer, 18 skattefogdkontorer, 436 likningskontorer/folkeregistre og Sentralskattekontoret for utenlandssaker, Sentralskattekontoret for storbedrifter og Oljeskattekontoret. Skattedirektoratet har i de seneste årene satt fokus på organiseringen av etaten, både lokalt og sentralt. Direktoratet sluttførte i 1999 en organisasjonsgjennomgang av likningsforvaltningen, og hadde høsten 1999 til vurdering en endring av organisasjonsstrukturen i direktoratet.

Organisering av likningsforvaltningen

I perioden 1997–1999 har skatteetaten vurdert organiseringen av likningsforvaltningen med bakgrunn i Stortingets behandling av Innst. S. nr. 157 (1996–97) av 22. april 1997.

Skattedirektoratet overleverte rapport til Finansdepartementet i april 1999, med hovedkonklusjoner og tilråding om modellvalg for framtidig organisering. Skattedirektoratet anbefaler å organisere likningskontorene/folkeregistrene i færre og større enheter (distrikter) som geografisk hører naturlig sammen. Det legges opp til at etaten skal være representert i alle kommuner, enten ved egen representasjon eller i samarbeid med andre offentlige etater f.eks. gjennom ordningen med offentlig servicekontor. Omorganisering av kontorstrukturen, kombinert med omdisponering av ansatte, er beregnet å kunne gi effekter som tilsvarer at dagens likningsforvaltning kan tilføres 500–800 årsverk dersom frigjorte ressurser beholdes i sin helhet i etaten. Rapporten skal sendes på bred høring, bl.a. til alle landets kommuner.

Skattedirektoratet vil videreføre utvikling av det regionale samarbeidet mellom likningskontorene/folkeregistrene, gjennom bl.a. bruk av ny teknologi.

Organisasjonsutvikling i Skattedirektoratet

I 1998 ble det startet et organisasjonsutviklingsarbeid i Skattedirektoratet med sikte på å finne fram til en hensiktsmessig organisering av direktoratets virksomhet i årene framover. Ny organisasjonsplan skal innføres i år 2000.

Statistisk sentralbyrå

Statistisk sentralbyrå (SSB) er det sentrale organet for utarbeidelse og spredning av offisiell statistikk. SSBs oppgaver og virksomhet er regulert gjennom lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå av 16. juni 1989, med forskrifter av 13. februar 1990. SSB er etter statistikkloven en faglig uavhengig institusjon underlagt FIN. SSB har eget styre og virksomheter i Oslo og på Kongsvinger.

Arbeid med personalomstilling/overtallighet i SSB

SSB har gjennomgått betydelige omstillinger de senere årene. Innslaget av høyt utdannet arbeidskraft har vært sterkt økende, og en fortsatt utvikling i denne retningen vil være påkrevd. Virksomheten har i overkant av 20 prosent ekstern brukerfinansiering i form av hel eller delvis oppdragsfinansiering av tilleggsstatistikk, analyse og forskning. Dette bidrar til å styrke brukerkontakten og utvide produktspekteret, men stiller også store krav til arbeidsmessig fleksibilitet og økonomistyring.

Omstillingsprosjektet i SSB var i 1998 innrettet særskilt mot tiltak som kunne redusere overtalligheten i Kongsvinger etter bortfall av oppdrag til SSB i forbindelse med innføringen av det nye informasjonssystemet TVINN i tollbehandlingen (Tollvesenets informasjonssystem med næringslivet). Arbeidet med omstilling/overtallighet i SSB blir videreført og vil avsluttes i år 2000.

2.4 Fiskeridepartementet

I innledningen til St.meld. nr. 1 for FID for budsjetterminen for år 2000 gis en spesiell omtale av organisasjons- og strukturendringer som berører to underliggende etater, Fiskeridirektoratet og Kystdirektoratet. For øvrig blir det i denne stortingsmeldingen redegjort for aktuelle organisasjonsspørsmål relatert til institusjoner med ansvar bl.a. for FoU-virksomhet i sektoren, samt avvikling av to av FDs gjenværende fond.

Omorganiseringen av Fiskeridirektoratets ytre etat

Ved behandlingen av Ot.prp. nr. 33 (1996–97) og Ot.prp. nr. 2 (1997–98), vedtok Stortinget organisasjonsendring og sammenslåing av Fiskeridirektoratets to tjenestegrener Kontrollverket med fem distriktskontorer og Rettledningstjenesten med ni fiskerisjefskontorer, til en ytre etat inndelt i ni regionkontorer med underliggende lokalkontorer, jf Innst. O. nr. 8 (1997–98).

Lov om Rettledningstjenesten i fiskerinæringen ble opphevet 1. juli 1998. Fylkesvise fiskeristyrer og kommunale fiskerinemnder ble nedlagt som en følge av dette.

Avdeling for kvalitet, kontroll og regional forvaltning ble etablert i Fiskeridirektoratet 1. oktober 1998. Avdelingen er inndelt i fire enheter og er forankringspunkt for ytre fiskerietat i direktoratet sentralt.

Organiseringen av ytre etat i ni regionkontorer er gjennomført. Regionmodellen trådte i kraft 1. november 1998 ved ansettelse av regiondirektører fra samme dato. For å ivareta en rasjonell utførelse av oppgavene i regionene, er det opprettet to seksjoner i Fiskeridirektoratet; Seksjon for tilsyn og kontroll og Seksjon for næringsutvikling og planlegging.

Omorganiseringen har ført til en generell innsparing på enkeltområder som ledd i en omdisponering. Felles lokalisering på regionalt nivå er gjennomført i alle regioner. Utgiftene knyttet til endringer og omlegginger er dekket innenfor Fiskeridirektoratets budsjetttramme.

Et av hovedsiktemålene med omorganiseringen var en mer fleksibel bruk av personalressursene i ytre etat. Dette gjøres ved kompetansebygging gjennom kursing av tidligere rettledningspersonell og kontrollpersonell.

Mulig organisasjons- og strukturendring innenfor Kystverket

Fiskeridepartementet oppnevnte i oktober 1997 Kystverekutvalget som skulle se på Kystverkets rolle, funksjoner, oppgaver og organisering fram mot år 2010. Det vises til omtale i St.prp. nr. 1 (1998–99) for Fiskeridepartementet. Samferdselskomiteen uttalte i Budsjett-innst. S. nr. 13 (1998–99) at:

”Komiteen føreset at departementet tek ei snarleg handsaming av utvalet si innstilling med sikte på raskt å iverksetje tiltak som kan betre styringa og

ressursutnyttinga i Kystverket. Komiteen ber om at dette blir lagt fram for Stortinget seinast hausten 1999.”

Kystverktvalgets utredning, NOU 1999:5 Det nye Kystverket, ble avgitt i februar 1999 og sendt på høring av Fiskeridepartementet med frist 14. juni 1999. Utredning og bearbeidelse i departementet krever lengre tid enn først antatt. Det har derfor ikke vært mulig å oppfylle komiteens ønske om få lagt saken fram for Stortinget høsten 1999. Fiskeridepartementet vil så snart som mulig komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Samarbeid og arbeidsdeling mellom Havforskningsinstituttet og Fiskeriforskning

Både Havforskningsinstituttet og Fiskeriforskning utfører forvaltningsoppgaver innenfor ressursforskning og -overvåking for FID. FID har i 1998 i samråd med instituttene i 1998 vurdert arbeidsdeling og samarbeid mellom dem. Målet med vurderingene har vært å få en klarere definering av forvaltningsoppgavene og avklaring av rådgivningsansvaret mellom institusjonene, og å økonomisere med forskningsressursene og få en klar arbeidsdeling mellom Bergen og Tromsø. Det har også vært et mål å opprettholde selvstendig forskning i Tromsø av hen syn til den høyere fiskeriutdanningen der. Det er besluttet at Havforskningsinstituttet har ansvar for ressursforskning, ressursrådgivning og flerbestandvurderinger. Fiskeriforskning skal ha ansvar for konkrete bestander definert av FID.

Offentlige fond

De fleste av FIDs fond er avviklet. Skagerakkystens fiskerifond, og Loslegatet, som er de to fond som gjenstår under FID, avvikles høsten 1999.

2.5 Forsvarsdepartementet

I lys av utviklingen i NATO og Norges nærområder har regjeringen nedsatt et forsvarspolitisk utvalg som skal foreta en gjennomgang av norsk forsvarspolitikk slik den praktiseres i dag.

I St.prp. nr. 1 for FD for budsjettproposisjonen for år 2000 fremmes det ikke forslag om organisasjonsendringer av et så stort omfang, eller med så store økonomiske konsekvenser, at de betegnes som strukturelle endringer. I kapitel 3 i Stortingsproposisjonen *Hovedmål og prioriteringer*, gis en omtale av aktuelle organisasjonsendringer i Forsvaret.

Organisering

Arbeidet med utvikling av Forsvarets ledelses- og kommandostruktur vil bli ført videre. Effektivisering og eventuell samordning av utdanningen for mannskaper til militærpoliti, sanitet, vognførere og samband er under vurdering. Samordning av forvaltningsutdanningen i Forsvarets vurderes. Alternativ organisering og framtidig lokalisering av Forsvarets lønnsadministrasjon er under vurdering. Det vil bli foretatt en samlet vurdering av Forsvarets organisering av kommando-, kontroll og informasjonssystemer. Framtidig organisering av helikopterressursene i Forsvaret er under utredning. Organisering av den samlede styrkeproduksjonen for luftvern vil bli utredet med sikte på økt effektivitet.

Hærens regionale og territorielle organisasjon ble sist vedtatt endret i 1994, og Heimevernets lokalisering ble vedtatt i 1996. Hovedtrekkene i dagens organisasjon har imidlertid eksistert siden like etter Den annen verdenskrig. Forsvaret vil derfor i år 2000 gjennomføre en utredning vedrørende omorganisering av landforsvarets regionale og territorielle organisasjon. Av de forholdene som vil vurderes, er behovet for forskjellige kommandonivåer, antall/lokalisering av enheter på de forskjellige nivåene samt forholdet til de øvrige forsvarsgrenene og totalforsvaret.

Forsvaret har gjennomført en rekke tiltak for å opprettholde og videreutvikle organisasjonens og personellens kompetanse. Utdannings- og kompetansesentra er etablert med gode resultater. Forsvaret vil i år 2000 utrede om det kan oppnås tilsvarende positive effekter gjennom en sammenslåing av Heimevernets fag- og utdanningskompetanse. Vurderingen vil omfatte Heimevernsskolene og den øvrige grunnleggende befalsutdanning i Heimevernet. Evjemoen vil vurderes som et lokaliseringalternativ.

Sjøforsvarets regionale logistikkorganisasjon utredes videre innenfor bestemte funksjoner. Sjøforsvarets støtte og havnefartøystruktur utredes slik at det blir samsvar mellom den nye og reduserte regionale organisasjonen, og antall og typer av støttfartøyer. Kystartilleriet vil bli videreutviklet i mobil og fleksibel retning ved å utnytte materiellarven og mindre investeringer. Konsept og investeringsplan vil utredes. Framtidig utdanningssteder for undervannsforsvaret i Kystartilleriet utredes.

Utfasing av DHC-6 "Twin Otter" og nedleggelse av 719 skvadronen er under vurdering. Utfasing av to P-3N Orionfly utredes. Framtidig organisering av Andøya flystasjon vil bli utredet.

Samlokalisering HærHeimevern

Ved behandlingen av Innst. S. nr. 152 (1995–96), jf St.prp. nr. 70 (1994–95) drøftet Stortinget Heimevernets framtidige organisasjon. Forsvarsdepartementets forslag var å samordne Hærens territorielle regimenter og Heimevernets distriktsstaber fra 1. august 1997. Stortinget vedtok en samlokalisering mellom de nevnte enheter der dette var hensiktsmessig. Vedtaket medførte at organisasjonsendringens kostnader og tidsplan ble vesentlig endret i forhold til proposisjonens forutsetninger. Nye lokale utredninger av investeringsbehovene vedrørende eiendommer, bygg og anlegg (EBA) resulterte i et behov langt over de 40 millioner kroner angitt i St.prp. nr. 70 (1994–95).

Innenfor rammen av 40 millioner kroner som det er funnet rom til i inneværende planperiode, er gjennomføring av følgende tre prosjekter prioritert med oppstart i år 2000:

- Agder HV-distrikt og Agder regiment på Evjemoen
- Nord-Trøndelag HV-distrikt 13 og Nord-Trøndelag regiment på Steinkjersannan i Steinkjer
- Rogaland HV-distrikt 08 og Rogaland regiment i Vatneleieren i Sandnes

De resterende samlokaliseringsprosjektene vil bli vurdert i forbindelse med neste planperiode (2001–2006).

2.6 Justisdepartementet

Oppgaver og organisering

Justisdepartementet er i dag tillagt oppgaver som spenner over et svært vidt saksfelt. Departementet har både et meget stort kontrollspenn og et stort saksvolum. Slik justissektoren er organisering i dag, har Justisdepartementet etatslederrollen for 117 enheter på virksomhetsnivå og et administrativt ansvar for 100 domstoler, som alle rapporterer direkte til departementet. Fra 1970 og til i dag er antallet ansatte i departementet nær firedoblet, og det er i dag det største departementet med en statsråd.

Departementets vide saksfelt, mange enkeltsaker og omfattende etatslederrolle, gjør det svært krevende å opprettholde et sterkt fokus på de største justispolitiske utfordringene. For å få et sterkere styringsgrep om de justispolitiske hovedutfordringene, og en mer effektiv oppgaveløsning, har regjeringen ansett det som nødvendig å ikke bare vurdere endringer i justissektoren, men også om Justisdepartementets oppgavehåndtering kan forenkles, effektiviseres og moderniseres. I dette arbeidet er det også blitt vurdert om oppgaver som i dag tillegges Justisdepartementet, kan eller bør overføres til andre deler av forvaltningen.

Organisasjons- og strukturendringer i statsforvaltningen og justissektoren

Innen Justisdepartementet og justissektoren er det flere pågående og potensielle endringer. Hovedretningen på utviklingstiltakene innebærer økt delegering av enkeltsaker og forvaltningsoppgaver til underliggende virksomheter samtidig som det arbeides for å videreutvikle departementets funksjon som sekretariat for den politiske ledelsen. Dette vil bl.a. innebære at Justisdepartementet kan få færre ansatte og enklere organisasjonsstruktur. Det redegjøres nedenfor kort om utviklingstiltak og utredninger som kan få konsekvenser for den framtidige struktur- og oppgaveløsningen i justissektoren. De enkelte tiltakene er beskrevet nærmere under de respektive kategoriomtaler.

Domstolene

Domstolkommisjonens innstilling ble avgitt i mai 1999 (NOU 1999:19 Domstolene i samfunnet). Innstillingen som for tiden er på høring, berører blant annet den framtidige organiseringen av den sentrale domstolsadministrasjonen.

Utvalget som har vurdert den framtidige strukturen i herreds- og byrettene (strukturutvalget), avga også sin innstilling i mai 1999 (NOU 1999:22 Domstolene i første instans). Utvalget har blant annet vurdert behovet for antall herreds- og byretter. Innstillingen er for tiden på høring.

Når det gjelder den sivile rettspleie på grunnplanet, vises det til egen redegjørelse i St.prp. nr. 1 (1998-99).

Politiet

Politidistriktsutvalget la fram sin innstilling i mars (NOU 1999:10 En bedre organisert politi- og lensmannsetat). Det mest sentrale i utvalgets innstilling er forslaget om reduksjon av antall politidistrikter og opprettelse av Politidirektorat. Utvalget mener at færre politidistrikter og en klarere ledelse av etaten vil føre til mer rasjonell ressursutnyttelse og ledelse. Utvalget mener også at departementets organisasjon og arbeidsform er uhensiktsmessig for å lede en så stor virksomhet som politi- og lensmannsetaten. Etter behandling av høringsuttalelsene, har Justisdepartementet i høst fremmet en odeltingsproposisjon om opprettelse av direktorat og, departementet vil i løpet av år 2000 utarbeide en Stortingsmelding om politiets organisering og ressurser.

Stortingsmeldingen vil omfatte politidistriktsutvalgets utredning (unntatt organisering av den sentrale politiledelsen), ressursprosjektets rapport, herunder bemanningsplan fram til 2005 og organisering av Politiets overvåkingstjeneste.

Ansvar for å avhøre asylsøkere skal i løpet av år 2000 overføres fra politiet til Utlendingsdirektoratet. For å unngå unødig dobbeltarbeid i den innledende fasen av asylsaksbehandlingen, vil det fortsatt være et nært samarbeid mellom politiet og UDI i slike saker.

Siden Stortinget i 1994 gikk inn for overføring av den administrative styringen av lensmannsetaten fra fylkesmennene til politimestrene, har det vært flere utviklingstiltak og grensereguleringer på driftsenhetsnivået i politi og lensmannsetaten med sikte på bedre ressursutnyttelse, bedre politiberedskap og bedre publikumsservice. Prosessens fase 1 er stort sett slutført, men fortsatt har noen distrikter prøveordninger som vil bli evaluert senest sommeren år 2000. Justisdepartementet vil fortsatt vurdere grensereguleringer på driftsenhetsnivået. Det arbeides med evaluering av fase 1, og resultatene skal danne grunnlag for den videre prosessen.

Kriminalomsorgen

Gjennom behandling av St.meld. nr. 27 (1997–98) Om kriminalomsorgen, ga Stortinget sin tilslutning til en ny organisasjonsstruktur, jf Innst. S nr. 6 (1998–99). Det etableres en struktur med tre nivåer i stedet for dagens to:

- Sentralt nivå, bestående av Justisdepartementet og Fængselsstyret
- Regionalt nivå, nytt nivå.
- Lokalt nivå, bestående av dagens fængselsanstalter og fylkesenheter i friomsorgen.

Justisdepartementet tar sikte på å etablere seks kriminalomsorgsregioner fra 1. januar 2001. I løpet av år 2000 vil den praktiske tilretteleggingen for oppstart i 2001 bli gjennomført.

På det nye nivået vil kriminalomsorg i anstalt og-frihet få felles regional ledelse for å oppnå en mer hensiktsmessig og effektiv organisasjons- og etatsstruktur. Det tradisjonelle skillet mellom frihetsberøvende og frihetsbegrensende straffer er allerede i dagens situasjon vanskelig å overholde.

Hver region vil ledes av en direktør, og i hver region opprettes en stab på ca 15–22 avhengig av regionens størrelse. Stabsstillingen vil delvis bli overført fra dagens fengselsdistriktsadministrasjoner, landsfengsler og departementet, samt ved opprettelse av nye stillinger.

Lotteritilsynet

Justisdepartementet forslår i Ot.prp. nr. 84 (1998-99) Om lov om lotterier m.v. og Statens Lotteritilsyn (lotteriloven) at det opprettes et eget Statens Lotteritilsyn som et direktorat. Lotteritilsynet skal arbeide for en forsvarlig fordeling av inntektsmulighetene fra spill og lotterier og for at den størst mulig andel av omsetningen fra lotterier skal gå til samfunnsnyttige og humanitære formål. Det skal ha forvaltningsmyndighet overfor private lotterier og føre kontroll med både private lotterier og statlige spill. Statens Lotteritilsyn opprettes våren år 2000 forutsatt Stortingets behandling og tilslutning til lovforslaget.

Klager over Lotteritilsynets vedtak vil bli behandlet av en uavhengig klageinstans, Lotterinemnda, som vil bestå av tre medlemmer. Tilsynets sentraladministrasjon vil få ca 35 ansatte, inklusive Lotterinemndas sekretariat. I tillegg kommer inspektører i deltidsengasjementer som stasjoneres over hele landet og stillinger knyttet til den eksisterende kontrollen med statlige spill, dvs. Statskontrollen for Norsk Tipping AS og Statens kontrollkomité ved Norsk Rikstoto.

Opprettelse og drift av Lotteritilsynet vil i sin helhet bli dekket av tilsynets inntekter.

Utlendingsnemnd

Stortinget vedtok i 1999 regjeringens forslag om å opprette en uavhengig Utlendingsnemnd for behandling av klager over vedtak fattet av UDI i asyl- og andre saker i medhold av utlendingsloven. I dag er Justisdepartementet klageinstans for slike saker. Dette har som konsekvens at Justisdepartementet må styre nemnda (og UDI) gjennom lov og forskrift, i det nemnda ikke kan instrueres om avgjørelser i enkeltsaker. Det arbeides med sikte på at Justisdepartementets arbeid med klagesakene overføres til den nye nemnda fra og med 1. november 2000. Departementet skal fortsatt behandle klager over avslag på søknader om norsk statsborgerskap. Vedtaket innebærer overføring av personell/årsverk fra Justisdepartementet til nemnda.

2.7 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet gir innledningsvis i St.prp. nr. 1 for år 2000 en kort omtale av organisasjons- og strukturendringer. Flere opplysninger gis i andre deler av hovedinnledningen og omtalen av de enkelte etatene og institusjonene innen KUFs virksomhetsområde.

Departementet

KUF har etatsstyringsansvar for ca. 120 underliggende virksomheter, og er dermed av de departementer som har flest underliggende virksomheter. I tillegg spiller kommunesektoren en sentral rolle innenfor departementets virkeområde. Departementet forvalter også ca. 120 tilskuddsordninger. Et særtrekk ved KUF er at det ikke har en mellomliggende struktur med underliggende direktorat. Utdanningskontorene er bindeledd mellom departementet og den offentlige utdanningssektoren i kommuner og fylkeskommuner.

Departementet er behandlingsinstans for et stort antall enkeltsaker fra underliggende institusjoner, organisasjoner, private og offentlige institusjoner og privatpersoner. Statskonsult la våren 1998 fram en rapport om ressursbruken i KUF, (Statskonsultrapport 1998:5). Som oppfølging av rapporten har oppgave- og ansvarsfordelingen blitt gjennomgått, og det er blitt foretatt endringer bl.a. i organisasjonsstrukturen.

Våren 1999 ble det satt i gang en gjennomgang av Grunnskoleavdelingen og Avdeling for videregående opplæring, både som følge av endringer i arbeidsoppgavene i avdelingen i etterkant av reformene, og som følge av at Stortinget sluttet seg til etablering av Nasjonalt utviklingscenter (jf egen omtale). Forslag til ny organisering av Grunnskoleavdelingen og Avdeling for videregående opplæring vil foreligge ved årsskiftet. Omorganiseringen vil bli tilpasset arbeidet med å opprette Nasjonalt utviklingscenter.

Fra 1. januar 1999 er "KUF-skolen" etablert og har gjennomført kompetanseutvikling for departementets ansatte innenfor jus, økonomi og IKT. I samarbeid med Handelshøyskolen BI og Universitetet i Oslo gjennomføres det et Managementprogram, og i samarbeid med Administrativt Forskningsfond et lederutviklingsprogram.

Nasjonalt utviklingscenter

Under behandlingen av St.meld. nr. 28 (1998–99) Mot rikare mål, sluttet Stortinget seg til regjeringens forslag om å opprette et Nasjonalt utviklingscenter for skoleverket, jf Innst. S. nr. 214 (1998–99). Sentret vil starte opp sin virksomhet fra 1. august 2000. Departementet vil komme tilbake til budsjettmessige og andre forhold knyttet til etableringen av Nasjonalt utviklingscenter i en egen stortingsproposisjon tidlig i år 2000.

Sekretariatet i Samisk utdanningsråd

Under behandlingen av St.meld. nr. 18 (1997–98) Tillegg til St.meld. nr. 41 (1996–97) Om norsk samepolitikk, ga Stortinget sin tilslutning til å overføre sekretariatet i Samisk utdanningsråd (SUR) til Sametinget og samtidig legge ned rådsfunksjonen. Overføringen planlegges gjennomført fra 1. januar 2000. Utgifter til videreføring av aktivitetene for SUR vil fra 1. januar 2000 bli netto-budsjettet under ny post 50, som blir tildelt Sametinget. 19 faste og to midlertidige stillinger overføres i denne sammenhengen til Sametinget.

Fondet for forskning og nyskaping

Fondet for forskning og nyskaping ble opprettet 1. juli 1999 med en fondskapital på 3 milliarder kroner. Fondet for forskning og nyskaping er en ny mekanisme for offentlig finansiering av forskning i Norge som skal bidra til å realisere regjeringens ambisjon om å øke forskningsinnsatsen og bidra til å realisere prioriteringene på overordnet forskningspolitisk nivå.

I tråd med prioriteringene i St.meld. nr. 39 (1998–99) betyr dette at fondet spesielt skal bidra til å realisere både styrkingen av den langsiktige, grunnleggende forskningen i kunnskapsallmenningen generelt, og de mer langsiktige delene av de fire brede tematiske satsingene: marin, forskning, IKT, medisin og helse og forskning i skjæringsfeltet mellom miljø og energi. Midlene skal kunne finansiere særskilte tiltak for å fremme kvalitet. Forskningsfondets avkastning disponeres av Forskningsrådet.

Opprettelsen av forskningsfondet skal gi Forskningsrådet økt handlefrihet i henhold til intensjonene bak forskningsrådsreformen.

Forskningsfondet er opprettet som et tillegg og supplement til de ordinære bevilgningene over statsbudsjettet. Bevilgningene skal derfor ikke komme til erstatning for den forskningen som blir finansiert av departementene i form av normale bevilgninger over statsbudsjettet.

Teknologirådet

Teknologirådet ble opprettet ved Kgl.res. 30. april 1999 med første oppnevningssperiode fra 1. mai 1999 til 30. april 2003. Teknologirådet skal ha som hovedoppgave å iverksette utredninger av muligheter og konsekvenser av ny teknologi både for samfunnet og for den enkelte borger.

Kompetansesentra for spesialundervisning

I St.meld. nr. 23 (1997–98) ble det fremmet forslag om betydelige endringer i det spesialpedagogiske støttesystemet. Oppfølgingen av meldingen, jf Innst. S. nr. 228 (1997–98), innebar at det skulle overføres spesialpedagogiske ressurser og kompetanse fra et sentralisert nivå over til kommunalt og fylkeskommunalt nivå.

Resultatmål for virksomheten for år 2000 er bl.a. at de enkelte sentrenes tilbud må øsses ytterligere mot brukere med de største og mest sammensatte behov, samtidig som arbeidet med å klargjøre og avgrense ansvars og oppgavefordeling i forhold til andre tjenesteleverandører i og utenfor utdanningssystemet må videreføres.

Siden Stortinget i 1991 fattet vedtak om en omstrukturering av spesialundervisningen for barn, unge og voksne med særskilte behov for spesialpedagogisk bistand (Innst. S nr. 160 (1990–91)), har de statlige institusjonene med ansvar for spesialundervisning gjennomgått flere omstillinger med store personmessige konsekvenser. De strukturelle endringene i det statlige støttesystemet, bl.a. med nedbygging av statlige kompetansesentra og styring av kommunal/fylkeskommunal PP-tjeneste i omtrent samme omfang, har medført at de statlige kompetansesentrene er redusert med ca. 240 årsverk fra august 1999 (jf kapittel 3 i denne rapporten der det gis en nærmere redegjørelse for erfaringer fra denne omstillingsprosessen).

2.8 Kommunal- og regionaldepartementet

Kommunal- og regionaldepartementet gir innledningsvis i St.prp. nr. 1 en kort omtale av organisasjonsendringer ved Arbeidsforskningsinstituttet og Kommunalbanken. Nærmere omtale gis i virksomhetsbeskrivelsen av departementet, etater og andre institusjoner tilknyttet departementet.

Organisasjonsendringer

Aktuelle omstillinger på KRDs område berører, foruten departementet, Arbeidsforskningsinstituttet, Kommunalbanken, Sametinget, Utlendingsdirektoratet og Husbanken.

Departementet

Urfolks-, minoritets- og innvandringsavdelingen ble opprettet fra 1. januar 1999. Innvandringsavdelingen og Samepolitisk avdeling gikk inn i den nye avdelingen som også har fått ansvaret for politikken overfor nasjonale minoriteter i Norge.

Arbeidsforskningsinstituttet

AFI er i dag et statlig forvaltningsorgan. Etter at AFI ble etablert i 1964 er det opprettet flere forskningsinstitusjoner som har arbeidslivsforskning som en større eller mindre del av sin portefølje. AFI står således ikke lenger i noen særstilling i forhold til å dekke myndighetenes og sektorenes kunnskaps- og kompetansebehov. Departementet ønsker derfor å vurdere alternative tilknytningsformer for AFI.

Beskrivelse av virksomheten

Arbeidsforskningsinstituttet driver tverrfaglig handlings- og brukerrettet forskning på et samfunnsvitenskapelig og organisasjonsteoretisk grunnlag. Forskingen skal være forankret i behovet i norsk arbeidsliv. Instituttet tar på seg oppdrag for organisasjoner, bedrifter og offentlige etater/institusjoner. Forskingen er knyttet til følgende temaer: bedriftsutvikling, arbeidsmiljø, arbeid og læring, kvalitet og organisering i offentlig sektor, arbeid for alle og likestilling, arbeidsliv og hjemmeliv.

Evaluering av instituttet

Det ble i 1998 foretatt en evaluering av AFI. Resultatene viser at instituttet har verdifulle forskningsressurser og en kompetent og velkvalifisert stab. Brukerne er stor sett fornøyd med instituttets bidrag. Instituttet publiserer for lite i tidsskrifter med internasjonal fagbedømming. Det er behov for bedre prosjektstyring og oppfølging, og for å tydeliggjøre og videreutvikle arbeidslivsforskningsprofilen som ledd i utviklingen av en felles dagsorden for instituttet.

Vurdering av tilknytningsform

Etter at AFI ble etablert i 1964 er det opprettet flere forskningsinstitusjoner som har arbeidslivsforskning som en større eller mindre del av sin portefølje. AFI står således ikke lenger i noen særstilling i forhold til å dekke myndighetenes og sektorens kunnskaps- og kompetansebehov. På oppdrag fra departementet har derfor styret for instituttet kommet med en tilråding om endret tilknytningsform for AFI.

I sitt oppdrag til styret la departementet til grunn av instituttet ikke lenger skal være et forvaltningsorgan under Kommunal- og regionaldepartementet. I sin anbefaling overfor departementet fra mai 1999 tilrår styret at det i første omgang foretas en gjennomgang av de samfunnsmessige behovene for å utvikle en mer helhetlig og samlet nasjonal politikk og strategi for norsk arbeidslivsforskning, herunder statens engasjement og ansvar. Det "nye" AFI bør etter styrets vurdering omdannes før denne prosessen er avsluttet, men ikke før staten har fastlagt en strategi og en retning for denne utviklingsprosessen. Subsidiært tilrår styret at AFI omdannes til en stiftelse nå. Departementet vil drøfte og avklare spørsmålet om en overordnet strategi for arbeidslivsforskningen med de berørte instanser, bl.a. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Norges forskningsråd, Arbeids- og administrasjonsdepartementet og partene i arbeidslivet. Departementet tar deretter sikte på en snarlig avklaring av framtidig tilknytningsform for AFI.

Kommunalbanken

Kommunalbanken er en forvaltningsbedrift regulert ved egen lov. Det tas sikte på at banken omdannes til aksjeselskap i løpet av oktober 1999 iht. lov av 16. juli 1999 om omdanning av Norges Kommunalbank til aksjeselskap. Dette innebærer at banken blir organisert og drevet som et ordinært finansieringsforetak med samme rammevilkår som andre finansieringsforetak organisert som aksjeselskap. Selskapet blir stiftet som et 100 prosent statlig eid selskap, men med det siktemålet at statens aksjer over tid skal overdras til kommunesektoren.

Økt myndighet til Sametinget

Tilstandsvurdering

Sametingets arbeidsområde er alle saker som etter tingets oppfatning særlig berører den samiske folkegruppen. Sametinget kan delegeres myndighet til å forvalte bevilgninger til samiske formål over det årlige statsbudsjettet. Dette er gjort i økende grad.

Sametinget som samepolitisk organ er ikke underordnet i forhold til regjeringen, og regjeringen har i utgangspunktet ikke noe konstitusjonelt ansvar for Sametingets vedtak eller virksomhet.

Sametinget har oppnådd økt innflytelse og selvstendighet i budsjettssammenheng ved at det fra 1999 fikk unntak fra bevilgningsreglementets § 4 om bruttobudsjettering. Erfaringene med nettobudsjettering er så langt gode.

Strategier og tiltak

Eksempler på nye forvaltningsområder som vil bli delegert til Sametinget er Samisk utdanningsråds sekretariat og tilskuddsordningen til samiske barnehager. Ved behandlingen av Ot.prp. nr. 46 (1997–98) Om lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa, sluttet Stortinget seg til at Samisk utdanningsråds sekretariat skal overføres til Sametinget. Sametinget får nye oppgaver år det gjelder å utarbeide og fastsette læreplaner. Det tas sikte på en overføring av oppgavene og sekretariatet fra 1. januar 2000.

Regjeringen foreslår at forvaltningen av Samisk spesialbibliotek overføres fra Kulturdepartementet til Sametinget fra 1. januar 2000. Biblioteket vil bli samlokalisert med Samtinget i det nye sametingsbygget som skal stå ferdig i år 2000, og vil i tillegg til å ha en regulær bibliotekfunksjon også fungere som forvaltningsbibliotek og informasjons- og dokumentasjonstjeneste for Sametinget. Kulturdepartementet og Sametinget er i dialog om de praktiske sidene ved overføringen. I tillegg er forvaltningen av tilskuddet til samiske barnehager planlagt overført fra 1. januar 2001.

Utlendingsdirektoratet

Utlendingsdirektoratet vil få ansvaret for flere nye arbeidsoppgaver i år 2000. Det er bl.a. bestemt at ansvaret for å intervju asylsøkere ved ankomst til Norge skal overføres fra Politiet til Utlendingsdirektoratet fra og med 1. juli 2000. For at Utlendingsdirektoratet skal være fullt operativt fra og med iverksettelsen av oppgaveoverføringen, må det legges ned et betydelig arbeid for å legge til rette for intervju av asylsøkere.

Videre er det bestemt at innen oktober år 2000 skal alt ligge til rette for at Norge skal kunne tilknyttes Schengensamarbeidet. Dette innebærer endrede krav til behandling av både visum- og asylsøknader, og Utlendingsdirektoratet vil få økte utgifter knyttet til bl.a. tilsetting av nye medarbeidere, opplæring, edb-investeringer og andre løpende driftsutgifter.

Ved lov av 30. april 1999 nr. 22, er det vedtatt at det i løpet av år 2000 skal opprettes en egen klagenemnd i utlendingssaker/asylsaker, Utlendingsnemnda, jf. St.prp. nr. 1 (1999–2000) for Justisdepartementet. Dette innebærer at direktoratet må styrkes administrativt i år 2000.

Fra høsten 1999 iverksettes det et forsøksprosjekt for DNAanalyse i forbindelse med enkelte søknader om opphold for å gjenforene barn og foreldre i Norge. Siden det er Utlendingsdirektoratet som avgjør sakene i første instans, vil direktoratet få økte driftsutgifter til verifisering i saker der disse testene tas i bruk.

Husbanken

Fra år 2000 vil Husbanken få et særlig ansvar for saksfeltet byggeskikk etter at perioden for Statens byggeskikkutvalg utgår 31. desember 1999. Arbeidet med byggeskikk har over tid fått et omfang og en karakter som tilsier en mer varig

forankring i bolig- og bygningssektoren enn det utvalgsformen kan gi. Husbanken har i flere år hatt sekretariatsansvaret for Statens byggeskikkutvalg og har både god kompetanse og betydelig erfaring på saksfeltet. Byggeskikkarbeidet med sin brede tilnærming skal videreføres og styrkes.

2.9 Kulturdepartementet

I St.prp. nr. 1 for KD blir hovedlinjene i statlig kultur-, medie- og idrettspolitikk og aktuelle organisatoriske omlegginger omtalt, dels i hovedinnledningene og dels i kategoriinnledningene.

Kulturspørsmål

Overføring av oppgaver til Norsk kulturråd

KD ser behov for en mer samlet og helhetlig statlig tildkuddsforvaltning på de områdene hvor forvaltningsoppgavene i dag utøves dels i departementet og dels i flere underliggende instanser og institusjoner. Når det gjelder forvaltningen av visse tilskuddsoppgaver på kunst- og kulturområdet, der KD, Rikskonsertene og Riksteateret alle yter tilskudd til likeartede formål, mener departementet at en mer helhetlig forvaltning kan oppnås ved i større grad å samle tilskudds ansvar og oppgaver i Norsk kulturråd. Norsk kulturråd har sluttet seg til departementets forslag om overføring av tilskuddsansvar og oppgaver til Kulturrådet.

Omorganisering av sekretariatet for Utvalget for stipend og garantiinntekter

Sekretariatet for Utvalget for statens stipend og garantiinntekter ligger i dag i Norges Kunstnerråd. Utvalget tildeler stipend og garantiinntekter etter innstilling fra sakkyndige komiteer oppnevnt av kunstnerorganisasjonene. Sekretariatet er ansvarlig for alle sider ved forvaltningen av stipend- og garantiinntektsordningene, som å motta og registrere søknader, oversende søknadene til de respektive stipendkomiteene, utarbeide stipendstatistikker, forberede saker for Utvalgets møter og iverksette Utvalgets vedtak. Det driver også en utstrakt informasjonsvirksomhet overfor kunstnerorganisasjonene og enkeltkunstnere om spørsmål forbundet med stipend og garantiinntekter. Sekretariatet har fire stillinger.

I St.prp. nr. 1 (1998–1999) gjøres det rede for at det nye økonomireglementet i staten gjør det nødvendig med en endring som medfører at det fra og med år 2000 får status som forvaltningsorgan.

Av bl.a. kostnadmessige grunner vil det ikke være rasjonelt å foreslå sekretariatet opprettet som egen statlig institusjon. De arbeidsoppgaver som i dag er tillagt sekretariatet, må imidlertid videreføres. Da det er ønskelig å ta vare på den kompetanse sekretariatets personale innehar og som er nødvendig for at oppgavene skal kunne løses i henhold til gjeldende regler og tidsfrister, er de ansatte tilbudt stillinger som statsansatte. Det foreslås således at sekretariatets ansatte sammen med de arbeidsoppgaver som i dag er tillagt sekretariatet, overføres til Norsk kulturråds administrasjon, direkte underlagt Kulturrådets direktør, fra og med 1. januar 2000.

Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere vil bli opprettholdt. Norsk kulturråd vil som kollegialt organ ikke behandle saker under Utvalgets ansvarsområde.

Samordning av saksfeltet utsmykking, byggekunst og formgivning

Området offentlig rom/utsmykking/byggekunst/formgivning omfatter flere små administrative enheter som hver for seg kan være sårbare administrativt og økonomisk. Økende krav til profesjonalisering, administrasjon og økonomistyring, samt utvikling av digital kommunikasjon forsterker behovet for å få mer veldrevne og profesjonelle institusjoner. Kulturdepartementet vil derfor legge opp til en prosess med sikte på å samorganisere og integrere eksisterende institusjoner og mindre statsstøttede tiltak med beslektet virksomhet i en ny institusjon. Aktuelle aktører i prosessen vil være Utsmykkingsfondet for offentlige bygg, Norsk Form, RAM Galleri, Institutt for romkunst og Galleri ROM. Målet vil være å kunne fullføre prosessen i løpet av år 2000, for å kunne etablere én ny institusjon fra 1. januar 2001. De involverte partene forutsettes å delta i arbeidet med å forme den nye institusjonen. Den nye institusjonen vil bli tillagt oppgaver i samsvar med handlingsplanen for arkitektur og design². I år 2000 vil driften og driftstilskuddet til de nevnte institusjoner og tiltak bli videreført som hittil.

Omorganisering av sekretariatet for Norsk kassetavgiftsfond

Sekretariatet til Norsk kassetavgiftsfond har hatt for liten bemanning til blant annet å gjennomføre kontrollrutiner knyttet til det nye økonomireglementet. Departementet overførte derfor høsten 1999 Kassetavgiftsfondets sekretariat til Norsk kulturråd. Sekretariatet med tre stillinger, hvorav to for tiden er besatt, blir etter overføringen ledet av Kulturrådets direktør.

Norsk kassetavgiftsfond er forutsatt opprettholdt i år 2000 med eget styre, og Kulturrådets direktør rapporterer til styret for Norsk kassetavgiftsfond i alle saker som gjelder fondet. Norsk kulturråd som kollegialt organ vil ikke behandle disse sakene.

Gjennomgåelse av scenefeltet

Scenekunst er det klart største området innenfor KDs budsjett. I budsjett Innst.S. nr. 2 (1998–99) peker Familiekultur- og administrasjonskomiteen på viktigheten av at forsøk med nye samarbeidsformer, forestillingstyper m.v. fortsetter og at rammevilkårene brukes aktivt for å stimulere arbeidet med å nå et bredere publikum.

KD har i 1999 hatt en tett oppfølging av enkeltinstitusjoner som har vist sviktende økonomistyring eller utilstrekkelig kunstnerisk aktivitet i forhold til de offentlige tilskudd. Dette vil bli videreført i år 2000. Departementet ser imidlertid et klart behov for en mer omfattende gjennomgåelse av scenekunst

² Regjeringen har igangsatt en femårig handlingsplan for arkitektur og design. KD, NHD og KRD samarbeider om handlingsplanen som legges fram ved årsskiftet 1999–2000.

feltet, der en i tillegg til å få en mest mulig dekkende analyse av status og utviklingstrekk innenfor området, bl.a. vil legge vekt på å gjennomgå institusjonenes rammebetingelser og drøfte ulike samarbeidsformer mellom institusjoner/grupper.

Departementet ser det som viktig at en gjennom dette prosjektet kan fange opp og konkretisere ideer miljøene selv arbeider med og legger opp til en nær dialog med representanter for institusjonene.

Regjeringen vil høsten 1999 legge fram en stortingsmelding om arkiv, bibliotek og museum. Bakgrunnen er at fellesskapet mellom saksområdene til de tre sektorene er blitt forsterket gjennom økende bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi både i ordning og forvaltningen av samlinger og i formidlingsarbeid overfor publikum.

Nasjonalbiblioteket

Etableringen av Nasjonalbiblioteket som én institusjon med basisfunksjoner i Rana og publikumsfunksjoner og overordnet ledelse i Oslo, er gjennomført i 1999. Nasjonalbiblioteket har nå overtatt ansvaret for de nasjonale biblioteksfunksjonene som har ligget til Universitetsbiblioteket i Oslo.

Reguleringen på medieområdet

Konvergensutvalget (NOU 1999:26) *Konvergens. (Sammensmeltning av tele-, data- og mediesektorene)* avga sin innstilling til SD og KD 18. juni 1999. Utvalget har i sin utredning bl.a. anbefalt en mer horisontal tilnærming til regulering av tele-, kringkastings- og IT-sektoren, og at de aktuelle departementene etablerer et felles kontaktutvalg for tele-, kringkastings- og IT-sektoren der KD, SD og NHD, informasjons- og teknologinæringene og sentrale brukergrupper skal være representert. Utvalgets utredning er sendt på høring, og KD vil avvente høringssvarene før det tas stilling til den videre oppfølgingen

Presse

På bakgrunn av de senere års endringer i rammevilkårene for norsk presse er det oppnevnt et utvalg som skal foreta en samlet vurdering av faktorer med betydning for pressens rammevilkår. Utvalget skal avgi sin innstilling våren år 2000.

Film og audiovisuelle produksjoner

KD har tatt initiativ til en bred evaluering av støtteordningene for produksjon av film og organiseringen av filminstitusjonene. På oppdrag fra departementet leverte Ernst & Young Management Consulting i januar 1999 en utredning om støtteordningene for norsk spillefilm. Mandatet for utredningen var, ut fra de overordnede filmpolitiske mål, å vurdere dagens ordninger og å foreslå prinsipper for et nytt incentivriktig støttesystem og en hensiktsmessig organisering av

tilskuddsforvaltningen. Ernst & Young foreslo en omorganisering av institusjonene og en rekke endringer i regelverket for filmstøtten.

Stortinget ble ved kulturministerens mediepolitiske redegjørelse 28. mai 1999 orientert om at spørsmålet om støtteordningene for produksjon av film og organiseringen av filminstitusjonene ville bli omtalt i St.prp. nr. 1 (1999–2000). Her presenteres de første konklusjonene av dette arbeidet, samtidig som departementet understreker at det er behov for ytterligere analyser og konsekvensvurderinger av de forlagene til endringer som er lagt fram, særlig mht. tilskuddsordningene. For år 2000 foreslås det derfor at hovedtrekkene i politikken for filmområdet videreføres. KD vil komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer i tilskuddsforvaltningen på filmområdet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Statlig tilskudd til idrettsformål

Fra og med 1999 ble det statlige tilskudd til idrettsformål tatt ut av statsbudsjettet, jf. tidligere forslag om å samordne Det norske Pengebatteri med Norsk Tipping AS' øvrige spill (St.meld. nr. 44 (1997–98) og Ot.prp. nr. 74 (1997–98)). Det vil si at de statlige tilskudd til idrettsformål i sin helhet blir finansiert av idrettens andel av spilleoverskuddet i Norsk Tipping AS.

2.10 Landbruksdepartementet

Landbruksdepartementet har ansvar for matpolitikk og landbrukspolitikk. Innenfor det matpolitiske området samarbeider LD med FID og SHD. Landbruksadministrasjonen er desentralisert med etatsenheter og institusjoner over hele landet. Organisasjons- og strukturendringer som omtales i St.prp. nr. 1, berører både departementet og de fleste virksomhetene på LDs område.

Departementets funksjoner og oppgaver

Departementet har med hjelp av Statskonsult kartlagt og analysert departementets funksjoner og oppgaver. En vil i forbindelse med samordningen av den sentrale forvaltningen av de landbrukspolitiske virkemidlene se nærmere på oppgavefordelingen mellom departementet og den nye enheten, jf punktet under. Blant annet vil en fortsette arbeidet med å legge forvaltningen av tilskuddsordninger til virksomhetene.

Samordning av den sentrale forvaltningen av de landbrukspolitiske virkemidlene

Stortinget har vedtatt at Statens Kornforretning, Omsetningsrådet og Fraktkontoret for slakt skal samordnes til en virksomhet, jf St.prp. nr. 1 tillegg nr. 6 (1998–99) og Innst. S. nr 89 (1998–99). I tillegg vil den delen av Statens Landbruksbanks virksomhet som det ikke er naturlig å overføre til Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, inngå i den nye virksomheten, jf også St.prp. nr. 75 (1998–99).

Departementet har oppnevnt en interimorganisasjon som skal planlegge og gjennomføre samordningen. Interimorganisasjonen vil bli ledet av det nye direktøren for virksomheten og er ellers satt sammen av sentrale medarbeidere fra virksomhetene som skal samordnes. Interimorganisasjonen er direkte underlagt departementet. En tar sikte på at samordningen blir gjennomført fra 1. juli 2000, jf også St.prp. nr. 75 (1998–99).

Stortinget har videre vedtatt at Statens Landbruksbank skal utvikles som egen virksomhet. Forvaltningen av de økonomiske virkemidlene knyttet til finansiering av tradisjonelt landbruk og nye næringer som i dag ligger i Statens Landbruksbank og Landbrukets Utviklingsfond blir overført til SND. Oppgaver hos Statens Landbruksbank som i dag ligger i fylkesmannens landbruksavdeling og avdelingskontorene til Statens Landbruksbank blir overført til SNDs distriktskontorer. Overføringen vil skje fra 1. januar 2000, jf St.prp. nr. 1 tillegg nr. 6 (1998–99) og Innst. S. nr. 89 (1998–99).

I St.prp. nr. 75 (1998–99) og Innst. S. nr. 243 (1998–99), er de overordnede prinsippene for overføringen av oppgaver fra Statens Landbruksbank og fylkesmannens landbruksavdeling til SND trukket opp. Departementet arbeider med forberedelsene til overføringen, og har i tillegg nr. 3 til St.prp. nr. 1 for år 2000

lagt fram personalmessige, budsjettmessige og administrative konsekvenser knyttet til overføringen.³

Både overføringen til SND og samordningen av Statens Kornforretning, Omsetningsrådet og Fraktkontoret for slakt, krever at det blir gjort lovendringer. Departementet har lagt fram forslag om dette i det forannevnte tillegget til St.prp. nr. 1.

Forholdet mellom offentlig og privat veterinærvirksomhet

Departementet arbeider også med en rolleavklaring mellom offentlig og privat veterinærvirksomhet, gjennom arbeidet med ny lov om dyrehelsepersonell.

Næringsmiddellov og næringsmiddeltilsyn

Det vil bli utarbeidet en ny næringsmiddellov med utgangspunkt i NOU 1996:10. Loven skal erstatte de mest sentrale lovene på næringsmiddelområdet og forenkle forvaltningsansvaret for mat. Arbeidet med loven skjer i samarbeid med Nærings- og handelsdepartementet, Sosial- og helsedepartementet og Fiskeridepartementet.

En tar sikte på et prøveprosjekt over to år med et regionalt ledd i det offentlige næringsmiddeltilsynet. I den forbindelse vil en prøve ut ulike modeller for samlokalisering og samarbeid med fagetatene på regionalt nivå og med fylkesmannen. I tillegg tar en sikte på å teste ut en ordning med styrket sentral styring for en region. Arbeidet skjer i nært samarbeid med Sosial- og helsedepartementet.

Jordskifteverket og jordskifte(over)rettene

Landbruksdepartementet har startet et arbeid med sikte på å tilpasse Jordskifteverkets organisasjon til de endringene i oppgaver og arbeidsmåter som blir følgen av revisjonen av jordskifteloven jf kapittel 1135. Konkrete forslag bygd på dette arbeidet kan tidligst legges fram i år 2000.

NOU 1999:19 Domstolene i samfunnet, tar opp spørsmål som kan få stor innvirkning på arbeidet i jordskifte(over)rettene. Landbruksdepartementet vil følge opp dette arbeidet med sikte på at en skal komme fram til resultater som ivaretar de oppgavene særdomstolen er satt til å gjøre.

Forskning på mat og landbruk

Departementet arbeidet med å sette i gang en vurdering av erfaringene med den nye organiseringen av høyskolene og forskningsinstituttene som er rettet mot landbruksnæring og matområdet, med vekt på de fagpolitiske, forskningspolitiske og utdanningspolitiske spørsmålene, jf St.prp. nr. 63 (1995-96) og Innst. S. nr. 269 (1995-96).

³ St.prp. nr 1 Tillegg nr. 3 (1999-2000) Om overføring av oppgaver til SND m.m. Tilråding fra LD av 5. november 1999, godkjent i statsråd samme dag.

Forretningsdrift

Drevsjø Trelast AS

1. januar 1998 solgte staten 66 prosent av aksjene i selskapet. Ved behandlingen av St.prp. nr. 1 (1998–99), ga Stortinget fullmakt til salg av resten av de statlige eierinteressene.

Statkorn Holding ASA

Stortinget ga i forbindelse med behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 1999 fullmakt til salg av inntil 49 prosent av aksjene i selskapet, jf Innst. S. nr. 236 (1998–99). Regjeringen vil gjennomføre børsnotering av selskapet i forbindelse med det industrielle salget som skal gjennomføres i 1999. Selskapet ble i 1998 omdannet til et allmennaksjeselskap, og som en følge av dette skal det noteres på Oslo Børs.

Det er i år 2000 planlagt et påfølgende spredningssalg av aksjer i selskapet som skal gi grunnlag for notering av selskapet på Oslo Børs.

Statens skogplanteskoler AS

De statseide planteskolene var forvaltningsbedrifter fram til 1989 da de ble omorganisert til aksjeselskaper og samlet i morselskapet Statens skogplanteskoler AS. Ved omorganiseringen ga Stortinget fullmakt til salg av inntil 49 prosent av statens eierinteresser. Departementet ser det som naturlig at skognæringen og tilgrensende virksomheter øker sine eierinteresser i skogplanteskolene, og det har blitt ført samtaler med potensielle kjøpere om salg innen fullmaktsrammen.

Noe salg har ikke kommet i stand, primært fordi kjøperne ønsker å kjøpe alle aksjene, men også av andre grunner. Departementet ber derfor om fullmakt fra Stortinget til salg av inntil 100 prosent av aksjene i Statens skogplanteskoler AS.

2.11 Miljøverndepartementet

Den statlige miljøvernforvaltningen er delt inn i tre nivåer; departementet, direktorat og fylkesmannsembetene.⁴ Innledningsvis i St.prp. nr. 1 for år 2000 gis en oversikt over aktuelle organisasjons- og strukturendringer. Tiltakene berører alle organer innen MDs virksomhetsområde.

Departementet

Etter en større organisasjonsgjennomgang i 1997 har Miljøverndepartementet videreført organisasjonsutviklingsarbeidet som en kontinuerlig endringsprosess. Utgangspunktet er Miljøverndepartementets overordnede virksomhetsplan. Det er en målsetting for Miljøverndepartementet å ha et kontinuerlig fokus på utvikling og forbedring av organisasjonen. Kompetanse-, kvalitets- og effektiviseringsutvikling blir sentrale elementer i den videre utviklingen av Miljøverndepartementets organisasjon.

Riksantikvaren

Riksantikvaren har gjennomført en omorganisering med virkning fra 1. januar 1999. Direktoratets organisasjonsstruktur og bemanning er gjennomgått. Den nye organisasjonsstrukturen medførte ingen endringer i bemanning.

Statens forurensningstilsyn

Statens forurensningstilsyn startet opp en organisasjonsutviklingsprosess høsten 1997 og innførte ny organisasjonsstruktur 21. september 1998. Med bakgrunn i en gjennomgang av organiseringen av den statlige miljøforvaltningen og Statens forurensningstilsyns strategiske plan for 1999–2003, ble det tatt en beslutning om en ny organisatorisk løsning. Målet for omstillingen har bl.a. vært å legge til rette for en mer effektiv satsing på prioriterte områder, samt effektivisering av samarbeidet internt. Omorganiseringen har ikke hatt direkte konsekvenser for bemanningen, men de tilsatte har vært berørt i form av nye og endrede funksjoner. Organisasjonsutviklingsarbeidet vil i de nærmeste årene bli videreført med satsing på områdene kvalitet, ledelse, kompetanse og arbeidsmiljø/HMS.

Direktoratet for naturforvaltning

Direktoratet for naturforvaltning etablerte en nye organisasjonsstruktur i 1997. Omstillingsarbeidet skjer nå som fortløpende endringsarbeid knyttet til styringsdialogen med Miljøverndepartementet gjennom tildelingsbrev og rapportering, samt i form av egeninitiert endringsarbeid. Direktoratet er for øvrig involvert i arbeidet med omstilling i fylkesmannsembetene.

⁴ Miljøverndepartementet har i tillegg et overordnet ansvar for miljøvernforvaltningen på Svalbard, med Sysselmannen som regionalt apparat.

Direktoratet for naturforvaltning vil i løpet av høsten 1999 overføre jegerregisterets registerdel til Brønnøysundregistrene, som blir regnskapssentral for denne delen av vilt- og fiskefondet.

Statens kartverk

Statens kartverk ble omdannet til forvaltningsbedrift fra 1. januar 1994. Pågående omstillingsarbeid i Statens kartverk tar utgangspunkt i den teknologiske utviklingen som innebærer store krav til rask omstilling I tillegg medfører markedsorientering av virksomheten behov for tiltak på organisasjonsutviklingsområdet. Salg av produkter og tjenester, samt samfinansiering med brukerne utgjør pr i dag ca 30 prosent av Kartverkets totalbudsjett.

Fra 1. juli 1999 ble divisjonen Electronic Chart Centre (ECC) skilt ut fra Statens kartverk og omgjort til heleid statlig aksjeselskap, jf omtalen av ECC i denne rapporten under NHD. Selskapet skal å utnytte det økonomiske potensialet som ligger i utviklingen av digitale sjøkart. Det er inngått et samarbeid ("PRIMAR") med det britiske sjøkartverket om utvikling og salg av sømløse digitale sjøkartdata basert på en avtale mellom ti europeiske land om utgivelse av landenes digitale sjøkartdata til dette samarbeidet.

Norsk Polarinstitut

Stortinget vedtok i 1993 å flytte Norsk Polarinstitut til Tromsø. Flyttingen ble slutført i 1999. Flyttingen omfattet hele Polarinstituttets virksomhet i Oslo.

Instituttet hadde tidligere syv avdelinger, men antallet er redusert til fire avdelinger i omorganiseringsarbeidet som ble gjennomført samtidig med flyttingen. I denne sammenhengen ble det også opprettet en stilling som avdelingsleder på Svalbard.

Flyttingen har hatt store konsekvenser for de tilsatte. En stor andel av de tilsatte/engasjerte har forlatt virksomheten. Det eksakte omfanget er ikke kartlagt ennå pga. utdanningspermisjoner og hospiteringer. Rekruttering av nye, kvalifiserte medarbeidere i Tromsø har imidlertid blitt gjennomført uten vanskeligheter.

Statens miljøfond

For å stimulere virksomheter til å ta i bruk og videreutvikle ny miljøteknologi, ble Statens miljøfond opprettet fra og med 1998. Formålet med miljøfondet er å sikre finansiering av prosjekter som ellers ikke ville kunne bli finansiert i kapitalmarkedet ut fra rent bedriftsøkonomiske vurderinger og som bidrar til mer effektiv energibruk, reduserte utslipp av klimagasser og andre miljøskadelige utslipp.

2.12 Nærings og handelsdepartementet

I 1999 har Nærings og handelsdepartementet tatt initiativ til og igangsatt evalueringsprosjekter/etatsgjennomgang av Justervesenet, Norges geologiske undersøkelse og Norges Eksportråd. Videre forberedes en gjennomgang av Sjøfartsdirektoratet. Departementet har også arbeidet videre med tilpasning av Statens nærings og distriktsutviklingsfonds administrasjon og virkemidler til endret organisasjonsstruktur (overføring fra hovedkontor til distriktskontor).

På statselskapssektoren har departementet arbeidet med opplegg for salg av statens aksjer i Arcus AS og Sydvaranger ASA, med etablering av nytt selskap (Electronic Chart Centre AS), overtakelse av Norsk Medisinaldepot AS og Norsk Avfallshandtering AS og omorganisering/nedsalg i Norsk Hydro ASA og Kongsberg Gruppen ASA, og salg av statens aksjer i Norsk Jetmotor as.

For øvrig har departementet vært engasjert i flere til dels svært ressurskrevende spesialprosjekter, bl.a. Fornebusaken (IT og kunnskapssenter), ny minerallov og serveringslov, saker mot ESA (Arcus, Rena Karton, differensiert arbeidsgiveravgift m.fl.) og de forestående WTO-forhandlingene. Departementet har også hatt mange tunge ervervsaker til behandling (Aker, Scancem, Hydro/Saga, BP/Amoco, Privco, Telia/Telenor, Adelsten/KappAhl, Vickers/Ulstein, Nycomed/Amersham, Nycomed/Pharma m.fl.).

Organisasjons- og strukturendringer

Norges geologiske undersøkelse

Norges geologiske undersøkelse (NGU) har siden 1965 vært ledet av et styre med sju medlemmer og tre varamedlemmer. Funksjonstiden til NGUs styre utløp 31. desember 1998. Nærings og handelsdepartementet fant etter en samlet vurdering det hensiktsmessig at styret ved NGU ble avviklet og erstattet av et faglig råd med representanter fra bl.a. mineralnæringen og samarbeidende institusjoner.

Bergvesenet

Det vises til forslag om ny minerallov som er fremmet gjennom Ot.prp. nr. 35 for 1998-99 Om lov om erverv av og drift på mineralressurser, og nå er til behandling i Stortinget. Som følge av den nye loven vil Bergvesenets arbeidsoppgaver og arbeidsmengde bli endret. For å ivareta økt arbeidsmengde som følge av økt antall registreringer, flere driftskonsesjoner og utvidede tilsynsplikter, er det nødvendig å styrke bemanningen i etaten. Videre vil etatens driftskostnader øke. Det er lagt opp til at Bergvesenet i forbindelse med vedtakelse av loven skal endre navn til Direktoratet for mineralforvaltning.

Norges Eksportråd

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 1999 ga Stortinget sin tilslutning til regjeringens forslag om å avvikle Norges industriattacheer (NIA) som egen ordning under administrasjon av Teknologisk Institutt (TI), og i stedet samordne tjenesten med Norges Eksportråds utelandskontor gjennom etablering av handels- og teknologikontoret med virkning fra 1. januar 1999. Den administrative ledelsen av kontorene er lagt til Norges Eksportråd. Industriattacheenes funksjoner blir videreført innenfor den nye ordningen.

Statens nærings og distriktsutviklingsfond

Statens nærings og distriktsutviklingsfond (SND) er myndighetenes sentrale organ for finansiering og iverksetting av tiltak innen nærings og distriktspolitikken.

SND endret i 1998 organisasjonsstrukturen ved hovedkontoret. Ved inngangen til 1999 hadde SND en bemanning tilsvarende 408 årsverk. Det innebærer en netto økning på 41 årsverk fra 1997. Årsaken til dette er overføring av personell fra fylkeskommunene ved etableringen av nye distriktskontorer. Årsverkene fordeler seg med 48 prosent på hovedkontoret og 52 prosent på distriktskontorene. Organisasjonsendringprosessen vil bli fullført i løpet av 1999. Målet er å utvikle de nye distriktskontorene til kraftsentra for næringsutvikling, i samarbeid med fylkeskommunene. Informasjon, saksbehandling og vedtak er flyttet nærmere kundene.

Ved behandlingen av St.meld. nr. 51 og Innst. S. nr. 283 for 1996–97 Om Statens nærings og distriktsutviklingsfond, ba Stortinget om å bli forelagt en ny melding om SND fire år senere, dvs. i vårsesjonen 2001. For å forberede grunnlaget for denne stortingsmeldingen, vil Nærings og handelsdepartementet sette ut evalueringsoppdrag hvor det bl.a. vil bli lagt vekt på å vurdere resultatene av SNDs virksomhet i forhold til de overordnede målsettingene.

Integrering av Statens Landbruksbank i Statens nærings og distriktsutviklingsfond

Stortinget har besluttet at Statens Landbruksbank skal avvikles som egen virksomhet, og deler av virksomheten under Landbruksbanken og Fylkesmannens landbruksavdeling skal integreres i Statens nærings og distriktsutviklingsfond. Overføringen skal være fullført innen 1. januar 2000. Landbruksdepartementet vil fremme egne proposisjoner om saken høsten 1999. Det er nedsatt interdepartementale styringsgrupper som skal utrede relevante forhold knyttet til sammenslåingen, jf omtalen i denne rapporten under LD.

Norsk Romsenter

Norsk Romsenter er organisert som stiftelse. På bakgrunn av Riksrevisjonens Dokument nr. 3:6 for 1998–99 om bruk av stiftelser i statlig forvaltning, har NHD tatt Romsenterets organisering opp til vurdering.

Statsselskaper

Statens aksjeportefølje innen bergverk og industri består av 13 selskaper. I 1999 er ett nytt selskap stiftet, Electronic Chart Centre AS (ECC AS), ett er overført fra SHD til NHD (Norsk Medisinaldepot ASA, og ett ble solgt (Norsk Jetmotor as). Regjeringen tar sikte på å overføre forvaltningsansvaret for statens eier andel i Norsk Avfallshandtering AS fra MD til NHD.

Norsk Avfallshandtering AS

Norsk Avfallshandtering AS (NOAH) ble opprettet i 1991, jf St.prp. nr. 103 for 1990–91 Om dannelsen av selskap for behandling av spesialavfall m.m., og Innst. S. nr. 24 for 1991–92. NOAH ble organisert som et aksjeselskap med staten ved Miljøverndepartementet som eier av 56,5 prosent av aksjene.

Under oppbyggingen av selskapet har den statlige eierandelen vært dominerende, og Miljøverndepartementet har hatt ansvaret for forvaltning av statens eierinteresser. Etter hvert som NOAH har gjennomført de nødvendige investeringene og kommet i gang med ordinær drift, tar regjeringen sikte på å redusere den statlige eierandelen i selskapet ved å få inn langsiktige, strategiske eiere med kompetanse innen spesialavfall. Videre vil forvaltningsansvaret for statens eierandel i NOAH bli overført fra Miljøverndepartementet til Nærings og handelsdepartementet fra 1. januar 2000.

Electronic Chart Center AS

Nærings og handelsdepartementet ga i St.prp. nr. 67 for 1998–99 en omtale av planene om å skulle ut Electronic Chart Center AS (ECC AS) fra Statens kartverk (SK) , og etablere ECC som et aksjeselskap. Nærings og handelsdepartementet og Miljøverndepartementet samarbeidet om etableringen av ECC, og selskapet ble stiftet 30. juni 1999. Aksjene forvaltes av Nærings og handelsdepartementet, jf omtalen under MD i denne rapporten.

Norsk Medisinaldepot ASA

Norsk Medisinaldepots virksomhet er organisert som et konsern bestående av morselskapet NMD ASA og det heleide datterselskapet as Apotekernes Fællesindkjøp.

I 1997 ga Stortinget sin tilslutning til regjeringens forslag om å delprivatisere NMD, jf St.prp. nr. 63 og Innst. S. nr. 295 for 1996–97 Omprioriteringar og tilleggslyvingar på statsbudsjettet 1997. Våren 1999 ingikk den nederlandske legemiddelgrossisten Apothekers Coöperatie OPG U.A. avtale med Sosial- og helsedepartementet om kjøp av 17 prosent av aksjene i NMD. Avtalen ble godkjent av Stortinget i mai 1999, jf St.prp. nr. 46 og Innst. S. nr. 193 for 1998–99 Om salg av aksjer i Norsk Medisinaldepot AS. Stortinget la videre til grunn at staten innen 2003 selger seg ned med ytterligere 49 prosent til 34 prosent gjennom et spredningssalg på Oslo Børs.

Forvaltningen av statens eierinteresser i NMD ble, i samsvar med forutsetningen i St.prp. nr. 46 for 1998–99, overført fra Sosial- og helsedepartementet til Nærings- og handelsdepartementet i juni 1999. Med sikte på et framtidig nedsalg av aksjer, ble NMD omdannet til et allmennaksjeselskap pr 31. august 1999.

Regjeringens IT-satsing

Regjeringen trapper opp satsingen på IT- og kompetansemiljøer for å stimulere til flere nyetableringer og til økt verdiskapning.

IT-senter Fornebu

På grunnlag av Innst. S. nr. 99 for 1998–99, vedtok Stortinget at staten skal delta som medeier i det selskapet som får i oppdrag å utvikle og gjennomføre planene om et IT- og kunnskapssenter på Fornebu. Regjeringen vil legge fram en egen stortingsmelding som redegjør for valg av privat interessent og etablering av et felles selskap.

Språkteknologisenter

Selskapet for industrivekst (SIVA) og Voss kommune planlegger i samarbeid med SAIL Trust (Speech, Artificial Intelligence and Language technology) å etablere et skandinavisk språkteknologisenter på Voss under navnet SAIL Port Scandinavia. Senteret på Voss vil inngå i et internasjonalt kompetansenettverk, bl.a. gjennom et høyhastighetsnett.

Regjeringen vurderer planene om et språkteknologisk senter for nærings og kompetanseutvikling på Voss som svært interessant. Gitt at bestemte forutsetninger kan oppfylles, ønsker regjeringen å bidra til at planene kan realiseres. Prosjektet er i en tidlig fase, og organisasjonsform, finansiering og eierstruktur er ikke ferdig utredet.

Såkorndene

Såkorndene er et viktig virkemiddel for å styrke nyskapningen. I tillegg til START-fondet (det sentrale landsomfattende såkorndet) og de fire regionale fondene (Sørlandet, Vestlandet, Midt-Norge og Nord-Norge) som ble styrket i statsbudsjettet for 1999, går regjeringen i statsbudsjettet for år 2000 innfor å etablere et nytt regionalt såkorndet for indre Østlandet med 30 millioner kroner i ansvarlige lån og 7,5 millioner kroner i tapsfond.

2.13 Olje- og energidepartementet

Olje- og energidepartementet (OED) har etatsansvar for Oljedirektoratet (OD) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). OED har valgt å ikke utarbeide en egen omtale av organisasjons og strukturendringer innledningsvis i fagproposisjonen. Omtalen av slike endringer er isteden tatt med som egne avsnitt under virksomhetsbeskrivelsen knyttet til departementet og dets underliggende etater.

Organisasjons- og strukturendringer

Departementet

OED har i 1999 gjennomført en omorganisering av Energi- og vassdragsavdelingen. Det er opprettet tre nye seksjoner og bemanningen i avdelingen er styrket. Omorganiseringen gjenspeiler et behov for sterkere fokus på utfordringer knyttet til oppfølging av energimeldingen innenfor områdene energi- og kraftbalanse og virkemiddelbruk innen fornybare energikilder og effektiv bruk av energi. Samtidig er det et behov for en sterkere prioritering av internasjonalt energipolitisk samarbeid innenfor avdelingens ansvarsområder.

Oljedirektoratet

Med virkning fra 1. februar 1999 er Divisjon for ressursforvaltning med 150 medarbeidere omorganisert fra et tradisjonelt linjehierarki med avdelinger og seksjoner til om lag 40 selvstyrte team.

Departementet har igangsatt et prosjekt for å gjennomgå dagens system for styring og oppfølging av direktoratet. Første fase av prosjektet vil være ferdig innen utgangen av 1999.

Norges vassdrags- og energidirektorat

Tidligere har NVEs 5 regionkontorer organisatorisk sett ligget under Vassdragsavdelingen. Med virkning fra november 1998 er det opprettet en egen regionstab direkte underlagt vassdrags- og energidirektøren. Regionstaben er ansvarlig for overordnet planlegging, budsjettering og ressursallokering for en samlet regiontjeneste, samt nødvendig koordinering og samarbeid med fagavdelingene i NVE. NVE har i 1999 også gjennomført en omorganisering av Enøk- og markedsavdelingen. Hensikten har vært å oppnå en klarere og mer hensiktsmessig ansvars- og oppgaveinndeling.

Olje og gass

I forbindelse med petroleumsmeldingen som er planlagt forelagt Stortinget våren år 2000, er det i departementet igangsatt i alt fem prosjekter som eventuelt vil danne utgangspunkt for omtale i meldingen. Stikkord for prosjektene er norsk sokkels konkurransekraft, nye utfordringer for gass,

internasjonalisering, oljemarked og klimaavtale og statens engasjement i petroleumsvirksomheten.

Statens har betydelige eierinteresser i norsk olje- og gassvirksomhet, særlig gjennom SDØE og Statoil. Regjeringen vil i petroleumsmeldingen drøfte statens engasjement i petroleumssektoren, herunder statlig eierskap og organisering.

Energi og vassdrag

Departementet vil følge opp St.prp. nr. 52 (1998–99) om Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler, jf Innst. S. nr. 233 (1998–99). Nye kraftavtaler og leieavtaler skal inngås innen 1. juli 2000. Departementet vil arbeide med å videreutvikle strukturen i overføringstareffene, i første rekke for sentralnettet, jf energimeldingen.

2.14 Samferdselsdepartementet

I Del 1 i St.prp. nr. 1 for SD redegjøres det for viktige oppfølgingsområder for departementet, uavhengig av om disse har direkte sammenheng med forslag til bevilgninger i statsbudsjettet for år 2000. Samtidig gis det en særskilt omtale av aktuelle organisasjons- og strukturendringer på samferdselsområdet.

Organisasjons- og strukturendringer

Havarikommisjonen for sivil luftfart

Havarikommisjonen for sivil luftfart (HSL) ble opprettet i sin nåværende form 1. januar 1989. Ved opprettelsen ble HSL organisert som en administrativ enhet i Samferdselsdepartementet, som var frittstående i alle faglige spørsmål. Med virkning fra 1. juli 1999 ble HSL organisert som et eget forvaltningsorgan under departementet. Omorganiseringen medfører ingen endringer i kommisjonens mandat, arbeidsområde eller personalstruktur på det faglige området. Den nye organisasjonsformen medfører at kommisjonen tillegges eget ansvar for økonomi og personalforvaltning. Kommisjonen er derfor styrket med en stilling som kontorsjef på den administrative siden.

Luftfartstilsynet

Regjeringen la 10. mai 1999 fram St.prp. nr. 66 (1998–99) Om tilsyn og myndighet i luftfarten og om tilknytningsform for Luftfartsverket, jf. Innst. S. nr. 226 (1998–99). Stortinget samtykket 17. juni 1999 i at Luftfartstilsynet opprettes som ordinært forvaltningsorgan med virkning fra 1. januar 2000 og gis myndighet i samsvar med de prinsipper som framgår av nevnte proposisjon.

Opprettingen av Luftfartstilsynet vil medføre endring i ansvars- og oppgavefordelingen innen sivil luftfart. Endringen innebærer at tilnærmet alle tilsyns og myndighetsfunksjoner som i dag er tillagt Luftfartsverket i stedet blir delegert til Luftfartstilsynet. Når disse funksjoner skilles fra Luftfartsverkets forretningsmessige drift, vil Luftfartsverkets hovedoppgave bli å bygge ut, eie og drive lufthavner og luftfartsanlegg, og på forretningsmessig grunnlag yte lufthavn- og flysikringstjenester til flyselskaper og andre brukere. Omorganiseringen vil gi klarere rolledeling, og luftfartsmyndigheten og Luftfartsverket vil kunne opptre med integritet og habilitet overfor brukerne.

Opprettingen av Luftfartstilsynet vil medføre nødvendig tilpassing av den interne organisering i Luftfartsverket. Luftfartsverket vil videre bli underlagt eksternt tilsyn fra Luftfartstilsynets side, eksempelvis på områdene navigasjons tjenester, flygeledelse og mht. de lufthavner som Luftfartsverket forvalter.

Tilsatte i Luftfartsverket som følger med de arbeidsoppgaver de i dag har over i Luftfartstilsynet, vil beholde alle sine rettigheter som før i henhold til tjenestemannsloven, tjenestetvistloven og det statlige regelverk for øvrig. Det er i samsvar med redegjørelse i St.prp. nr. 66 (1998-99) budsjettert med et betydelig

netto tilskudd til Luftfartstilsynet. Det vises til nærmere omtale under kapittel 1313 Luftfartstilsynet og kapittel 5450 Luftfartsverket.

Luftfartsverket

I Innst. S. nr. 226 (1998–99) ble det uttrykt ønske om å få Luftfartsverkets organisering og oppgaveløsning ytterligere klarlagt før det tas stilling til Luftfartsverkets framtidige organisasjons- og tilknytningsform. Spørsmålet om endret tilknytningsform for Luftfartsverket ble på denne bakgrunn vedtatt sendt tilbake til regjeringen. Samferdselskomitéen mente i innstillingen bl.a. at regjeringen bør gjennomgå organiseringen av flysikringstjenesten for å oppnå mer effektiv drift, bedre bemanningssituasjon og ressursutnyttelse, og viste til tidligere vedtak ved Stortingets behandling av Innst. S. nr. 182 (1998–99) hvor regjeringen ble bedt om å legge fram en plan som sikrer tilstrekkelig kapasitet til flygeledertjenesten i framlegg til statsbudsjettet for år 2000. Det vises til nærmere omtale under programkategori 21.20 Luftfartsformål. Regjeringen vil i egen sak komme tilbake med forslag om å omgjøre Luftfartsverket til statsforetak eller særlovselskap.

Statens vegvesen

Samferdselsdepartementet ga i 1998 Statskonsult i oppdrag å kartlegge konkurranseforholdene i Statens vegvesens produksjonsvirksomhet og eventuelt skissere mulige tiltak for å forbedre denne. Statskonsult ble også bedt om å analysere mulige problemer knyttet til det faktum at statlig entreprenørvirksomhet er organisert på ulike måter. Det foreligger nå en rapport fra Statskonsult. (1999:14 Veggen videre – En drøfting av konkurranseforholdene i Statens vegvesen), som vil inngå i departementets videre behandling av saken.

Statens vegvesen har satt i gang et arbeid med å effektivisere egen produksjonsvirksomhet. Målet er å redusere kostnadene med 20 prosent innen 2003.

Jernbaneverket

I tråd med behandlingen av St.prp. nr. 1/Budsjett-innst. S. nr. 13 (1998–99) ble det 1. juli 1999 gjennomført et fullstendig organisatorisk skille mellom NSB BA og Jernbaneverket. Som en konsekvens av dette har de to enhetene ikke lenger samme administrerende direktør. Styret for Jernbaneverket ble avviklet fra samme dato. I samsvar med Stortingets forutsetninger er det fra samme dato også opprettet et organ for samordning av jernbanens infrastruktur- og operatørinteresser. Samordningsorganet består av Jernbaneverkets og NSBkonsernets øverste ledelse. I tillegg har Statens jernbanetilsyn plass i organet som observatør.

Hensikten med samordningsorganet er utveksling av informasjon slik at partenes behov for forutsigbarhet, interesser og prioriteringer kan ivaretas ut fra det som til enhver tid vil være det beste for jernbanen som et integrert transport system. Samferdselsdepartementet legger til grunn at det foretas en løpende vurdering av behovet for å utvide organet til også å omfatte andre selskaper enn

NSB. Dette må vurderes ut fra det omfanget av transporter det enkelte selskap utfører på det statlige jernbanenettet som forvaltes av Jernbaneverket. For eksempel legges det opp til at selskapet Malmtransport AS skal trekkes inn når forholdene på Ofotbanen er tema i samordningsorganets møter.

Alternativ finansiering av infrastruktur

Høsten 1998 ble regjeringen bedt om å utrede og legge fram for Stortinget en vurdering av mulige prøveprosjekter for privat finansiering, bygging og drift av vegprosjekter, jf Budsjett-innst. S. I. tillegg nr. 1 (1998–99). Departementet har derfor bedt Vegdirektoratet gjøre rede for forhold knyttet til budsjettssystemet, vegloven, forskrifter osv. som må klarlegges for at private aktører kan få et økt ansvar for vegutbygging, drift og vedlikehold. Videre er Vegdirektoratet bedt om å foreslå mulige prøveprosjekter.

Samferdselsdepartementet har i tillegg gitt ECON i oppdrag å vurdere hensiktsmessigheten av slike ordninger og hvilke prosjekter som kan egne seg for slik organisering. Erfaringene fra andre land viser at innføring av Offentlig Privat Samarbeid (OPS) er en omfattende og komplisert sak der bl.a. en rekke praktiske og juridiske spørsmål må avklares.

Samferdselsdepartementet tar sikte på å omtale disse sakene i Nasjonal transportplan som legges fram våren år 2000.

Kollektivtransport

Kollektivtransporten er et ansvarsområde for mange instanser, også på ulike forvaltningsnivåer. Dette hemmer framdriften i utviklingen av kollektivtrafikken. Departementet har derfor startet et utviklingsarbeid for å bedre dette. I tillegg vil departementet i år etablere og lede Forum for kollektivtransport bestående av de aktuelle forvaltningsorganene, bransjer mv.

2.15 Sosial- og helsedepartementet

SHD har utarbeidet en egen omtale av organisasjons- og strukturendringer i St.prp. nr. 1 for år 2000. Flere opplysninger er tatt med i hovedinnledningen og under programområder/programkategorier.

Departementet

Det vil i oktober 1999 bli gjennomført en omorganisering av Administrasjons- og budsjettavdelingen. Avdelingen blir delt i en Administrasjonsavdeling og en Budsjett- og økonomiavdeling. Den nye avdelingen ledes av en ekspedisjonssjef som har vært knyttet til departementsrådets stab.

Endring i forvaltningsstruktur

Etat for rådssekretariater og enkelte helse og sosialfaglige oppgaver

Trenings- og rådgivningssenteret (TRS) ved Sunnaas sykehus ble fra 1. juli 1999 overført fra Oslo kommune til staten v/Etat for Rådssekretariatet m.v. og inngår i etatens virksomhet som er rettet mot små og mindre kjente grupper funksjonshemmede. Senteret gir tilbud til 7 diagnosegrupper.

Sekretariat for rådgivende gruppe som skal følge paktiseringen av sosialtjenestelovens kapittel 6A (Rettigheter for og begrensninger og kontroll med bruk av makt og tvang overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming) er fra 1. januar 1999 lagt til etaten. Samarbeidsorganet for helsefremmede oppgaver (SOHO), som har vært tilknyttet etaten fra etaten ble opprettet i 1998, vil bli overført til Rådet for fysisk aktivitet fra 1. januar 2000.

Endring i tilknytningsform for offentlige sykehus

Departementet vil følge opp utredningen fra et utvalg som har utredet tilknytningsformer for offentlige sykehus (Sørensenutvalget). Det vil ved årsskiftet bli fremmet en odelstingsproposisjon med forslag om ny sykehusspesifikk selskapslov. Sosial- og helsedepartementet ønsker ikke å pålegge offentlige sykehuseiere å benytte en bestemt tilknytningsform for sykehus. *Rikshospitalet* og *Radiumhospitalet* har fått utvidede fullmakter gjennom ordningen med nettobudsjettering. Departementet vil vurdere om disse statssykehusene bør organiseres som statsforetak.

Etablering av datterselskap under A/S Vinmonopolet

Som et ledd i ny *alkoholordning for Svalbard* fra 1. januar 1999, jf forskrift fastsatt av Sosial- og helsedepartementet desember 1998, har A/S Vinmonopolet etablert datterselskapet *Nordpolet AS*.

Norsk Medisinaldepot

Salg av aksjer i *Norsk Medisinaldepot AS (NMD)* ble godkjent av Stortinget i mai 1999. Forslaget som Stortinget vedtok gjaldt salg av 17 prosent av aksjene i Norsk Medisinaldepot fra staten til den hollandske legemiddelgrossisten OPG, samt en forpliktelse til videre nedsalg på Oslo Børs slik at staten innen 2003 står igjen med 34 prosent av aksjene. Fra det tidspunktet avtalen med OPG ble gjennomført har Nærings og handelsdepartementet overtatt forvaltningen av statens eierinteresser i NMD.

NMD har hatt en beredskapsfunksjon på legemiddelfeltet, bl.a. i form av et statlig beredskapslager. I den nye situasjonen etter en delprivatisering, vil SHD legge ansvaret for etablering og drift av eget beredskapslager ut på anbud blant grossistene, og NMD vil her bli stilt på lik linje med de øvrige. Den som får kontrakten forplikter seg til å holde et fysisk lager av nødvendige legemidler etter nærmere krav spesifisert av Statens helsetilsyn. Avtalen vil kreve årlige bevilgninger over statsbudsjettet.

Endring av organisering internt i en etat

Rikstrygdeverket

På bakgrunn av Stortingets behandling av Riksrevisjonens merknader til Tress-saken og Rikstrygdeverkets styring av IT-virksomheten er det gjennomført en organisasjonsgjennomgang av Rikstrygdeverket (RTV).

For å få en ryddig styringsmessig løsning er det foreslått å tydeliggjøre og styrke etatsfunksjonen i forhold til spesifikke RTV-funksjoner ved

- å skille tydeligere mellom strategi og policypreget virksomhet på den ene siden og implementering og gjennomføring av strategiene på den andre, herunder skille tydeligere mellom etatsfunksjonene og mer interne RTV-funksjoner
- å styrke den strategiske ledelsen gjennom endret organisering, kunnskapsbygging og nye arbeids- og kommunikasjonsmåter

Høsten 1999 skal det lages planer som bl.a. skal beskrive hvordan disse endringsprosessene i RTV skal gjennomføres og forankres.

Statens helseundersøkelser

Statens helseundersøkelser (SHUS) foretok i 1998 en evaluering av virksomhetene, og det ble i den forbindelse reist flere problemstillinger som kan få konsekvenser for den framtidige virksomheten ved SHUS. De årlige 40-åringundersøkelsene foreslås avvirket i år 2000, og spørsmålet om permanente statlige landsdekkende helseundersøkelser for flere aldersgrupper, samt eventuelle organisasjonsmessige konsekvenser av dette, utredes nå av Sosial og helsedepartementet.

Rusmiddeldirektoratet

Det har vært gjennomført et prosjekt vedrørende Rusmiddeldirektoratets virk somhet. Prosjektet, som har vært ledet av Statskonsult og hatt bred deltakelse fra departementet og etaten selv, har sett nærmere på direktoratets organisering og ressursdisponering ut fra direktoratets rolle og oppgaver i det rusmiddel-forebyggende arbeidet. Prosjektet ble avsluttet i august 1999 ved overlevering av sluttrapport til departementet. Rapporten vil danne grunnlag for en videreutvikling av og eventuelt endringer i direktoratets organisasjonsstruktur, oppgaver, bemanning, kompetanseutvikling m.v.

Oppretting av nye etater og institusjoner

Som et ledd i handlingsplan for sosialtjenestens førstelinje (1998-2001) Kunnskap og Brubygging, skal Sosial- og helsedepartementet i løpet av handlingsplanperioden utrede behovet for etablering av et *nasjonalt utviklingscenter for sosialtjenesten*.

I forbindelse med endringer i finansierungsordningene ved somatiske sykehus foreslås det å opprette eny *enhet utenfor SHD*, som skal bistå departementet og fylkeskommunene med relevant informasjon.

En arbeidsgruppe har i en rapport utarbeidet konkrete planer for etablering av et *Nasjonal medisinsk museum*. I tråd med arbeidsgruppens anbefaling foreslåt departementet at det opprettes et medisinsk museum i den gamle administrasjonsbygningen på Rikshospitalet.

Vedtak om inndeling i helseregioner

Vedtaket om inndeling i fem helseregioner fastsatt ved kongelig resolusjon 15. januar 1999, trådte i kraft 1. januar 1999.⁵

Regionene består av følgende fylkeskommuner:

- Helseregion Nord-Norge: Finnmark, Troms og Nordland
- Helseregion Midt-Norge: Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal
- Helseregion Vest: Sogn og Fjordane, Hordaland og Rogaland
- Helseregion Øst: Oppland, Hedmark, Akershus, Oslo og Østfold
- Helseregion Sør: Vestfold, Buskerud, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder

⁵ Det følger av lov av 17. juli 1998 om endringer i lov av 19. juni 1969 nr. 57 om sykehus mv., § 2a og i lov av 28. april 1961 nr. 2 om psykisk helsevern, § 2a, at Riket inndeles i helseregioner og at Kongen bestemmer hvilke fylkeskommuner som utgjør en helseregion. Lovendringen trådte i kraft 1. januar 1999.

2.16 Utenriksdepartementet

Utenriksdepartementet (UD) har valgt å ikke utarbeide en egen omtale av organisasjons- og strukturendringer innledningsvis i fagproposisjonen. Omtalen av slike endringer er tatt med under programområdene/programkategoriene.

Administrasjon av utenriktjenesten

Av organisasjonsendringer i 1999 er de viktigste at det er opprettet en nye avdeling for menneskerettigheter, demokrati og humanitær bistand, og at ambassaden i Tyskland er flyttet fra Bonn til Berlin.

En omfattende rehabilitering og oppgradering av Utenriksdepartementets lokaler på Victoria Terrasse pågår, og første fase av rehabiliteringen er fullført. Opplæringen i UD og NORAD er fra 15. januar 1999 samlokalisert i onbygde lokaler på Victoria Terrasse og Utenriktjenestens kompetansesenter har dermed fått samlet sin virksomhet.

Departementet har i 1998–99 gjennomført et prosjekt for å vurdere behovet for modernisering av utenriktjenesten. Fire interne arbeidsgrupper har sett nærmere på departementets samordningsrolle i utenrikspolitikken, på arbeidsdelingen mellom departement og underliggende etat, på personalforvaltningen og på informasjons- og kommunikasjonsteknologi og informasjonsforvaltning.

Ett av satsningsområdene for år 2000 er å videreføre arbeidet med samordningen av den eksportfremmende virksomheten ved utenriksstasjonene, samt sikre at integreringen av NORADs tidligere stedlige representasjoner i utenriktjenesten gir de ønskede resultatene.

Utenriksstasjonene

I august 1999 ble det norske kanselliet ved det felles nordiske kanselliprojektet i Berlin tatt i bruk. På en sentral beliggende tomt ved Tiergarten i Berlin flyttet alle de fem nordiske landene til egne kontorbygg i løpet av høsten 1999. Samtidig er det ført opp et fellesbygg med auditorium, utstillingsarealer, møterom og kantinefunksjoner. Ambassadeanlegget ble åpnet 20. oktober 1999.

Fredskorpset

I St.prp. nr. 67 (1998–99) varslet regjeringen at det gjennomføres en grunnleggende omorganisering av Fredskorpsets virksomhet. For å skape et levende Fredskorps er det viktig at organiseringen bidrar til å forankre virksomheten i det norske samfunn og til et nært samarbeid med norske organisasjoner og institusjoner for å mobilisere norsk ungdom til å delta i partnersamarbeid med utviklingsland. Det er i denne forbindelsen viktig at Fredskorpset sikres mulighet til å utvikle nye initiativ og foreta løpende tilpasninger av virksomheten. Det må samtidig legges vekt på at Fredskorpsets sentrale virkemiddel vil være å forvalte tilskudd av offentlige bistandsmidler. Regjeringen vil foreslå at en ivaretar disse hensynene gjennom å opprette et forvaltningsorgan med særskilte

fullmakter. Gjennom å oppnevne et eget styre og fastlegge vedtekter kan det skapes et bredt grunnlag og en solid faglig plattform for virksomheten.

Fredskorpset skal fortsatt være et viktig instrument i utviklingssamarbeidet og bygge på de samme målene og prinsippene som øvrig norsk innsats for utvikling. Fredskorpset bør ha som særkilt oppgave å bidra til å styrke det sivile samfunnet i sør og fremme kontakt og samarbeid mellom mennesker, organisasjoner og institusjoner i Norge og sør. Samarbeidet skal bygge på solidaritet, likeverd og gjensidighet, og ha som mål å styrke partnerne grunnlag for å fremme sine interesser og å realisere sine utviklingsmål.

Fredskorpsets sentrale oppgave vil være å stimulere til at norske frivillige organisasjoner, offentlige institusjoner, kommuner og bedrifter tar Fredskorpset i bruk for å styrke den menneskelige dimensjonen i sitt samarbeid med partnere i utviklingsland. Deltakerne skal primært være i aldersgruppen 22-35 år og forplikte seg til tjeneste i ett år eller mer. Virksomheten skal resultere i at holdninger, erfaring og kunnskap skal tilføres samfunnene i Norge og i sør.

Det skal være en naturlig del av virksomheten å legge til rette for tjeneste i Norge for deltakere fra utviklingsland. Minst halvparten av midlene skal gå til tiltak for samarbeid med organisasjoner og institusjoner i de fattigste landene. Fredskorpset skal ikke etablere egne landkontorer. Samarbeidspartnerne til Fredskorpset skal selv være ansvarlige for å gjennomføre tiltakene.

På grunnlag av Stortingets behandling legges det opp til at det vil bli etablert et sekretariat første halvår 2000. De første deltakerne planlegges sendt ut i løpet av året.

3 Erfaringer fra omstillingsprosessen i de statlige spesialpedagogiske kompetansesentrene

3.1 Omleggingen fra spesialskoler til kompetansesentre

I juni 1991 fattet Stortinget vedtak om en omstrukturering av spesialundervisningen for barn, unge og voksne med særskilte behov for spesialpedagogisk bistand (Innst. S nr. 160 (1990–91)). Omstruktureringen skulle styrke den landsomfattende spesialpedagogiske tiltakskjeden, og hovedprinsippet for omstillingen var at den spesialpedagogiske hjelpen heretter skulle være tilgjengelig i lokalmiljøet. Statlige spesialskoler ble slått sammen og omorganisert til spesialpedagogiske kompetansesentre. For de fleste sentrene innebar dette omlegging av virksomheten fra skoledrift til utadrettet virksomhet med vekt på faglig veiledning, hjelp og støtte til kommuner og fylkeskommuner. Pr 1. august 1992 var det opprettet 13 landsdekkende og 7 regionale kompetansesentre.

Arbeidsoppgavene til kompetansesentrene var for det første å utvikle spesialpedagogisk kompetanse for elever med særskilte behov gjennom kartlegging, rådgiving, opplæring og utviklingsarbeid. For det andre omfattet arbeidet å gi råd og veiledning til foreldre, elever, lærere, førskollærere og andre fagpersoner, samt hjelpe til med å utarbeide individuelle læreplaner og gjøre avtaler for gjennomføring av disse. Videre skulle kompetansesentrene gi et skole- og miljøtilbud til elever der hvor lokalsamfunnet manglet kompetanse, spesielt gjaldt dette døve barn og unge. Til sist skulle kompetansesentrene tilby etterutdanning og kursvirksomhet.

Omleggingen fra spesialskoler til kompetansesentre fikk store konsekvenser for den faglige sammensettingen av personalet. For det første førte reformen til mangel på høykompetent personale på det spesialpedagogiske området, noe som dels ble løst ved nyrekruttering, dels ved videreutdanning av eksisterende personale. For det andre førte omleggingen til en overtallighet innenfor personalgrupper som var knyttet til spesialskoledriften.

”Overtallige” er betegnelsen på personer som er ansatt i staten, men som blir oppsagt fordi stillingen inndras eller arbeidet faller bort. I tilfellet med spesialskolene gjaldt dette hovedsakelig arbeidskraft med uaktuell kompetanse, slik som internatpersonale, nattvakter, renholdspersonale, kjøkkenpersonale, sjåførere, gartnere, gårdsarbeidere, samt en del lærere som hadde utilstrekkelig fagkompetanse.

3.2 Opprettelsen av Omstillingsenheten

På bakgrunn av omfanget av overtalligheten ble det pr 1. april 1994 opprettet en Omstillingsenhet med tre års virketid underlagt styret for de regionale statlige spesialpedagogiske kompetansesentrene. Styret, som var oppnevnt av Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet (KUF), overtok arbeidsgiverfunksjonen for de overtallige som var tilknyttet omstillingsenheten. Overføring til Omstillingsenheten var et tilbud til den enkelte overtallige og et alternativ til oppsigelse med eventuell ventelønn. I perioden 1. april 1994 til 31. mars 1996 tegnet til sammen 164 overtallige kontrakt med Omstillingsenheten. I tillegg fantes det i underkant av 50 personer som var oppsagt i forbindelse med nedleggelsene fra 1992, altså før Omstillingsenheten ble etablert.

Omstillingsenhetens hovedmålsetting var å unngå oppsigelser og begrense utryktheten som fulgte av omstillingen. Videre skulle den aktivt samarbeide med den enkelte overtallige om å oppnå omplassering til et varig arbeidsforhold i offentlig eller privat virksomhet snarest mulig og senest innen tre år etter at Omstillingsenheten var opprettet. I tillegg var det et uttalt mål at styret ønsket å løfte utfordringene knyttet til overtalligheten ut av kompetansesentrene for å avlaste ledelsen ved sentrene i det pågående omstillingsarbeidet

De viktigste virkemidlene var dels motivasjon og rådgivning rettet mot den enkelte overtallige, dels økonomisk støtte til omskolering og videreutdanning. De mest aktuelle tiltakene for å oppnå målsettingene var aktiv arbeidsformidling i samarbeid med den lokale arbeidsformidlingen, omskolering, videreutdanning for å gi formell kompetanse og etterutdanning for å styrke den ansattes allerede eksisterende kompetanse innenfor yrkesområdet. I tillegg ble det gitt tilbud om tidsbegrenset utplassering på en arbeidsplass med sikte på varig arbeidsforhold i samarbeid med den lokale arbeidsformidlingen, og eventuelt hjelp til etablering av egen virksomhet.

En oversikt fra Styret for regionale statlige spesialpedagogiske kompetansesentra pr 15. september 1997 viser at 27 prosent av de overtallige hadde funnet nytt fast arbeid seks måneder etter at Omstillingsenhetens arbeid opphørte. I forhold til hovedmålsettingen er tallet lavt, men på den annen side var ytterligere 26 prosent i annet arbeid eller utdanning, og kun 17 prosent av de overtallige mottok full ventelønn. Omlag 18 prosent av de overtallige var enten førtidspensjonert eller uførepensjonert.

En evaluering foretatt av Østlandsforskning (25/96) konkluderte med at målsettingen om å avlaste ledelsen ved sentrene i omstillingsarbeidet ble oppfylt, og dessuten at omstillingsprosessen gikk raskere enn forventet. Når det gjelder de konkrete tiltakene som Omstillingsenheten igangsatte, var særlig tiltakene rettet mot omskolering, etterutdanning og videreutdanning vellykkede. Arbeidsformidling i samarbeid med de lokale arbeidskontorene ga derimot færre konkrete resultater. Dette samarbeidet varierte mye i omfang og kvalitet, og det kunne synes som om de lokale arbeidskontorene ikke følte samme ansvar for mottakere av ventelønn som mottakere av dagpenger. Hjelp til etablering av egen virksomhet var imidlertid av en viss betydning.

For de overtallige representerte omstillingsenheten nok først og fremst en garanti for at full lønn ble opprettholdt i treårsperioden. Motivasjon og rådgivning på den ene siden og økonomiske tilskudd til utdanning på den andre siden var også sentrale virkemidler. Ikke alle overtallige vil kunne komme i nytt arbeid. De overtalliges egne antakelser om framtidig status tilsa at en stor andel sannsynligvis ville være i arbeid i relativt nær framtid. Kun 30 prosent av de som deltok i evalueringen oppga at de regnet med å måtte gå over på ventelønn etter avviklingen av Omstillingsenheten. I virkeligheten var tallet langt mindre. Sammenliknet med at om lag 60 prosent av ventelønnsnettakerne forventet å måtte fortsette på ventelønn, så de overtallige i Omstillingsenheten framtiden lysere i møte. Gitt de overtalliges lave utdanningsbakgrunn og det vanskelige arbeidsmarkedet for eldre ufaglært arbeidskraft, var veien om videreutdanning for denne gruppen en riktig strategi. For andelen av de overtallige som ikke var motiverte for utdanning enten på grunn av høy alder, dårlig helse eller andre årsaker, var tilbudet mer begrenset. For denne gruppen kunne tiltak som jobbsøkerkurs og jobbformidling vært et alternativ.

3.3 St.meld. nr. 23 (1997–98)

I St.meld. nr. 23 (1997–98) ble det fremmet forslag om betydelige endringer i det spesialpedagogiske støttesystemet. Oppfølgingen av meldingen, jf Innst. S. nr. 228 (1997–98), innebar at det skulle overføres spesialpedagogiske ressurser og kompetanse fra et sentralisert nivå over til kommunalt og fylkeskommunalt nivå. Kompetanse og tilbud skulle flyttes nærmere brukerne, og kommuner og fylkeskommuner gjøres bedre i stand til å følge opp sitt ansvar. Videre ønsket man å spisse den gjenværende kompetansen ved de spesialpedagogiske kompetansesentrene slik at disse i større grad skulle kunne yte tjenester til de lavfrekvente målgruppene som kommuner og fylkeskommuner ikke forventes å utvikle tilstrekkelige tilbud for.

Den kommunale og fylkeskommunale PP-tjenesten og enkelte andre tiltak var tenkt styrket innenfor rammen av statlige bevilgninger, og i det vesentligste finansiert ved en nedbygging av de statlige spesialpedagogiske kompetansesentrene. Det var i all hovedsak sentre for høyfrekvente klientgrupper (generelle lærevansker/psykisk utviklingshemming og atferd) som skulle bygges ned, mens sentrene for lavfrekvente grupper (syn, hørsel, språk/tale) ville bli mindre berørt. Styringsstrukturen skulle forenkles ved at styrene for de landsdekkende og de regionale kompetansesentrene ble slått sammen til ett styre fra 1. januar 1999. Kompetansesentrenes utadrettede virksomhet skulle videreføres med en bedre geografisk fordeling av tjenestetilbudet.

3.4 Dagens situasjon

Under behandlingen av St.meld. nr. 23 (1997–98) sluttet Stortinget seg til at 10 statlige spesialpedagogiske kompetansesentra fra 1. august 1999 skulle nedbygges med 242 årsverk. For kompetansesentra for sammensatte lærevansker

innebærer dette en reduksjon i bemanningen på 40-50 prosent i forhold til dagens nivå. På dette grunnlag har arbeidsgruppen for utredning av dimensjonering og oppgaver avgitt enstemmig tilråding til KUF og foretatt en konkretisering av nedbemanningen for de aktuelle statlige spesialpedagogiske kompetansesentrene. KUF har fulgt anbefalingen om størrelsen på nedbemanningen, og nedbyggingen av de statlige kompetansesentrene er nå iverksatt. Pr 1. september 1999 er 222 ansatte oppsagt fra sine stillinger i staten.

Etter mønster fra den forrige omstillingsprosessen i kompetansesentrene ble det opprettet en omstillingsenhet for å ivareta de overtallige medarbeidernes interesser. Erfaringene man gjorde med den forrige omstillingsenheten tilsa at de overtallige ville kunne styrke sine muligheter til raskt å komme i arbeid og ikke bli ventelønsmottakere. Imidlertid er rammebetingelsene for omstillingsenhetens arbeid endret siden sist. Mens de overtallige i den forrige prosessen kunne velge mellom å bli oppsagt da arbeidet var falt bort, eller å være i omstillingsenheten med full lønn i hele perioden for eventuelt å satse på videre utdanning eller omskolering, er i dag alle overtallige sagt opp pr 1. august 1999.

For at de overtallige skal ha anledning til å delta i videreutdanning og omskolering for om mulig å unngå å bli ventelønsmottaker, har KUF finansiert et stipend for ett år fastsatt på bakgrunn av det vedkommende ville mottatt i ventelønn. Stipendordningen varer fram til 31. juli 2000 og må betraktes som et ekstraordinært tilbud som KUF finansierer for å lette situasjonen for de oppsagte fra de statlige kompetansesentrene. Alternativet er ventelønn på ordinære vilkår, eventuelt førtidspensjonering. Enkelte er omfattet av rettsvilkårsavtale som gir dem rett til full lønn etter at arbeidet er falt bort. Pr. 31. august 1999 er 72 overtallige innvilget ventelønn, mens 57 er innvilget stipend. 73 overtallige er ute av omstillingsenheten. Av disse er 33 i jobb utenfor staten, 19 er innvilget førtidspensjon, 4 er innvilget uførepensjon, mens av de resterende er 12 i jobb i staten. 15 overtallige omfattes av rettsvilkårsavtalen. Bildet har forandret seg lite siden august/september.

Tilsatte med mindre enn to års tjenestetid ved de statlige kompetansesentrene eller i staten for øvrig har ikke rett til ventelønn, og heller ikke til ordningene med stipend. Disse henvises til arbeidsmarkedsetatens tilbud om tiltak og dagpenger.

Til forskjell fra den tidligere omstillingsprosessen er KUFs rolle klarere og mer aktiv under den pågående reformprosessen. Hver enkelt søknad om stipend blir individuelt behandlet i KUF etter påtegning og anbefaling fra Styret for statlige spesialpedagogiske kompetansesentra/omstillingsenheten. Dette sikrer en grundig behandling, men gjør saksbehandlingstiden relativt lang. Usikkerheten som de overtallige opplever i forbindelse med oppsigelsen og forhold knyttet til søknader om stipender oppleves som en belastning for de overtallige, og representerer en utfordring i det pågående omstillingsarbeidet. Omfanget av syke meldinger fra før og etter reformen ble iverksatt understreker dette.

Organiseringen av omstillingsenheten er endret siden sist, men også rammebetingelsene for gjennomføringen av omstillingen er forskjellig fra forrige

omstillingsprosess. For det første er det til dels andre yrkesgrupper som omfattes av omstillingen denne gang. Overtallige med høy formål kompetanse har i utgangspunktet større muligheter på arbeidsmarkedet enn miljø og driftspersonalet som hovedsakelig ble overtallige i forbindelse med forrige omstillingsprosess. For det andre er situasjonen på arbeidsmarkedet og i økonomien generelt forandret. Press i økonomien øker etterspørselen etter arbeidskraft på tvers av kompetanseforskjeller.

3.5 Erfaringer fra omstillingsprosessene

Hovedmålsettingen for reformen i den statlige spesialpedagogiske tiltakskjeden var å styrke tilbudet lokalt og å få ressurser og kompetanse nærmest mulig brukerne. Ved å bygge ned de statlige kompetansesentrene ville ressurser og kompetanse frigjøres, og slik skulle kommuner og fylkeskommuner gjøres bedre i stand til å følge opp sitt ansvar.

Man forventet at overtallige fra kompetansesentrene ville kunne rekrutteres til den kommunale og fylkeskommunale PP-tjenesten og at deres kompetanse dermed ville bevares. Denne forventningen kan til nå ikke sies å være innfridd. Svært få overtallige fra de statlige spesialpedagogiske kompetansesentrene søker de utlyste stillingene i den lokale PP-tjenesten, og konsekvensen er at deres kompetanse går tapt for den spesialpedagogiske tiltakskjeden.

Hva har de overtallige valgt å gjøre etter å ha mottatt oppsigelsen? Erfaringene fra forrige omstillingsprosess kan bare i begrenset utstrekning gi svar på dette spørsmålet ettersom rammebetingelsene og gruppene overtallige er såpass forskjellige. Derimot kan opplysninger fra omstillingsenheten bidra til bedre oversikt og innsikt i rekrutteringsproblematikken.

De overtallige fra kompetansesentrene er ingen ensartet gruppe. Blant dem finnes yrkesgrupper med omfattende universitetsutdanning som psykologer og pedagoger, høyskoleutdannede grupper som fysioterapeuter, fagutdannede kokker, sjåførere, nattvakter og miljøarbeidere uten høy formålkompetanse. Dermed er ikke alle overtallige nødvendigvis kvalifisert til stillingene i PP-tjenesten. Kompetansekrav og yrkesmessig sammensetting av medarbeiderne er forskjellig på lokalt nivå i PP-tjenesten og i de statlige kompetansesentrene. De overtallige sin kompetanse kan være foreldet, ellerspesialiseringen uaktuell for stillingene som lyses ut i PP-tjenesten. På lokalt plan er det størst behov for gruppene med høy utdanning, slik som embetseksamen eller hovedfag.

Psykologer og pedagoger etterspørres i stort omfang i alle deler av arbeidslivet, og disse medarbeidernes omfattende kompetanse og evne til mobilitet, som i utgangspunktet må betraktes som gunstig for gjennomføringen av reformen, kan ha virket stikk i strid med forventningene om rekruttering til PP-tjenesten. Medarbeiderne kan ha søkt andre jobber og blitt rekruttert til andre sektorer.

En alternativ forklaring kan være manglende vilje til geografisk mobilitet. Det er ikke sikkert at de overtallige ønsker eller har anledning til å flytte dit hvor den lokale PP-tjenesten utlyser stillingene. Demografiske faktorer spiller inn i

denne forbindelse. Yngre arbeidstakere uten familieforpliktelser vil ha lettere for å flytte dit jobbene tilbys.

Som i tidligere omstillingsprosesser legges det også denne gang vekt på tilbud om videreutdanning. Det er ikke overraskende at mange overtallige har takket ja til tilbudet om videreutdanning med grunnlag i KUFs stipendordning. Omstillingsenheten opplyser at omkring 20 høyt kvalifiserte overtallige har valgt å gjøre ferdig sine påbegynte hovedfagsstudier eller embetseksamener, og samtlige kan med stor grad av sikkerhet regne med et jobbtilbud fra den lokale PP-tjenesten og andre ved avsluttet utdanning. Verre er det for gruppene med kortere utdanning, som ikke fyller de strenge kravene til kompetanse som den lokale PP-tjenesten har stillet i sine utlyste stillinger. Statistikken viser at gruppene med lavere formalkompetanse er underrepresentert i oversikten over innvilgede stipender. Videre synes de å dominere både listen over overtallige som er innvilget ventelønn og listen over sykemeldinger. Uføre og førtidspensjoner er imidlertid jevnt fordelt mellom alle utdanningsgruppene.

Av statistikken til omstillingsenheten kan man lese at et flertall av de høyt kvalifiserte overtallige er i arbeid kort tid etter å ha mottatt oppsigelsen. Eksempelvis er ingen psykologer lenger tilknyttet omstillingsenheten. Svært få av disse er imidlertid rekruttert til den lokale PP-tjenesten. Faglig enhet for PPT opplyser at av de 212 statsfinansierte stillingene som har blitt utlyst pr 1. november 1999 er 163 besatt. Kun 13 er rekruttert fra de statlige kompetansesentrene. Dette tyder på at mange av de overtallige med høy formalkompetanse har valgt å arbeide utenfor det spesialpedagogiske støttesystemet. Statistikken viser at enda flere er i gang med videreutdanning av forskjellig art, og disse kan fortsatt rekrutteres tilbake i tiltakskjeden når utdanningen er avsluttet og såfremt de for melle kravene i de utlyste stillingene oppfylles.

Tallene viser også at såmange som 150 opprettede stillinger er besatt av søkere fra annet hold enn de spesialpedagogiske kompetansesentrene. Dette kan tyde på at tilveksten av høykompetent arbeidskraft er relativt høy, og at målsettingen om å forbedre tjenestetilbudet lokalt likevel ivaretas. Imidlertid viser det seg at det i første rekke dreier seg om intern rekruttering i PPT, og dermed kan det diskuteres hvorvidt dette representerer noen reell kompetanseheving i det lokale tilbudet. En ny runde utlysninger av ubesatte nye stillinger og vakanser etter intern rekruttering til de nye stillingene i første utlysningrunde vil avklare dette spørsmålet.

Når det gjelder forventningen om å bevare kompetansen fra de nedbemannede spesialpedagogiske kompetansesentrene avhenger dette av muligheten til å rekruttere de overtallige som i dag er innvilget utdanningsstipend. Det er i dag omtrent like mange ubesatte stillinger som innvilgede stipender. Videre burde de overtallige med utilstrekkelig formalkompetanse også kunne vurderes på bakgrunn av deres realkompetanse, og kanskje kunne flere av disse rekrutteres til den lokale PP-tjenesten på grunnlag av en slik vurdering. For de overtallige som ikke er kvalifisert til stillingene som lyses ut i den lokale PP-tjenesten arbeider omstillingsenheten med løsninger for å hjelpe dem tilbake i arbeidslivet eller tilrettelegge andre tiltak.

4 Oppsummering og konklusjoner

Denne rapporten er utarbeidet kort tid etter at den forrige statusrapporten om omstillingsarbeidet i det enkelte departementsområdene ble levert (Statskonsultrapport 1999:10). Mange organisasjons- og strukturendringer i statsforvaltningen omtales derfor i begge rapportene. Der det er innholdsmessig sammenfall, gir denne rapporten mer oppdaterte opplysninger. Det redegjøres dessuten for en rekke nye omstillingsaker. Statusrapporten for 1999–2000 omfatter alle departementsområdene.

Kildematerialet er mer begrenset enn i statusrapporten for 1998/99, i det vi i denne rapporten bare har benyttet opplysninger fra St.prp. nr. 1 for budsjettterminen for år 2000.

Det framgår av statusrapporten for 1998/1999 at det er stor omstillingsaktivitet i hele statsforvaltningen, men også store forskjeller mellom departementene når det gjelder omfanget av omstillinger og typen av endringsprosesser. Her ble det pekt på at det i siste halvdel av 1990-årene har vært særlig høy omstillingsaktivitet innen fire departementsområder. Det gjelder JD, FD, KUF og SD. Felles for disse departementene er at de har hatt ansvar for store sektorpolitiske og organisatoriske reformer. Denne rapporten viser at det også er stor omstillingsaktivitet på AADs område.

Blant flere store potensielle og pågående reformer har vi plukket ut en del sentrale tiltak. Disse er nedenfor plassert i tilknytning til den generelle omtalen av endringsaktivitet på de ulike departementsområdene.

Arbeids- og administrasjonsdepartement

AAD rapporterer om omstillingsarbeid som spenner over mesteparten av departementets virksomhetsområde. Etater som er berørt av potensielle eller pågående omstillinger er Statsbygg, Statens forvaltningstjeneste, Statskonsult, Statens informasjonstjeneste, Fylkesmannsembetene, Konkurransetilsynet og Arbeidsmarkedsetaten.

- Forslaget i Ot.prp. nr. 70 (1998–99), som ble fremlagt i mai 1999, bl.a. om oppheving av forbudet mot privat formidling av arbeidskraft og endringer i reglene om arbeidsleie. Dette vil kunne innebære *opprettelse av et statlig utleieselskap i forlengelsen av Arbeidsmarkedsetaten*, som skal drive kommersiell utleie av arbeidskraft i konkurranse med den utleie som private vikarbyråer driver.
- Pågående utredningsarbeid vedrørende *endring i styrings-, organisasjons- og finansieringsformene for Statens pensjonskasse*.

Forsvarsdepartement

Forsvarets utvikling og virksomhet har gjennom hele 1990-tallet vært preget av omfattende omstilling. Omstillingsaktiviteten var spesielt stor i årene 1994–

1998 (forrige langtidsperiode). Det har vært iverksatt tiltak for overgang til en ny krigsstruktur, tilpasning av fredsorganisasjonen til denne, omlegging av styringssystemet og organisasjonsformene og innsparing i drift og vedlikehold. Reduksjonen (vel 6000 årsverk) som Forsvaret ble pålagt tidlig på 1990-tallet, er imidlertid bare delvis gjennomført.

St.meld. nr. 22 (1997–98) (langtidsmeldingen) for perioden 1999–2002 er retningsgivende for FDs oppfølging av omstillingsprosessene i Forsvaret i 1999 og år 2000. I St.prp. nr. 1 for FD for budsjettproposisjonen for år 2000 fremmes det ikke forslag om organisasjonsendringer av et så stort omfang, eller med så store økonomiske konsekvenser, at de betegnes som strukturelle endringer. Gjennomføringen av de organisasjonsendringer som er vedtatt, herunder kontakten med berørte kommuner og fylkeskommuner, står sentralt. Oppfølgingen av utredningen om organiseringen av materiellforsyningen i Forsvaret (NOU 1998:8 *Materiellforsyningen i Forsvaret, framtidig virksomhet, styring og organisering*), vil også være et viktig anliggende for departementet.

Regjeringen vil foreta en begrenset økning av Forsvarets spesialstyrker i 1999 og år 2000. Eventuelle endringer av virksomheten av mer omfattende art, vil kunne følge på et senere tidspunkt i lys av større utredninger som er satt i gang (den pågående forsvarsstudien FS 2000, og den kommende grunnlagsutredning for neste langtidsmelding).

Justis- og politidepartement

Innen JD og justissektoren er det flere pågående og potensielle endringer. Hovedretningen på utviklingstiltakene innebærer økt delegering av enkeltsaker og forvaltningsoppgaver til underliggende virksomheter samtidig som det arbeides for å videreutvikle departementets funksjon som sekretariat for den politiske ledelsen. Dette vil bl.a. innebære at det opprettes nye direktorater, utflytting av en del oppgaver og etater over til andre departementer, og at Justisdepartementet kan få færre ansatte og enklere organisasjonsstruktur.

- Utredningsarbeid som vil kunne føre til store *endringer innen norsk rettsvesen*. Med utgangspunkt i oppfølging av innstillingene fra Domstolskommissjonen (NOU 1999:19 *Hvem skal styre domstolene?*) og Strukturutvalget (NOU 1999:22 *Domstolene i første instans*), vil det etter planen bli fremmet to stortingsmeldinger i høstsesjonen år 2000, hvor det redegjøres nærmere for regjeringens forslag til nærmere oppfølging. Utredningsarbeid som er foretatt om den framtidige sivile rettspleie på grunnplanet vil også kunne føre til store endringer når det gjelder organisering, arbeidsoppgaver og oppgaveløsning i rettsvesenet.
- *Organisatoriske endringer i politi- og lensmannsetaten*. Som ledd i oppfølgingen av Politidistriktsutvalgets innstilling (NOU 1999:10 *En bedre organisert politi- og lensmannsetat*) har JD høsten 1999 fremmet en Odelstingsproposisjon med forslag om lovendringer for å få det hjemmelsmessige grunnlaget for omorganisering av politiets sentrale ledelse, herunder opprettelse av et politidirektorat, jf. Ot.prp. nr. 7 (1999–2000) *Om lov*

om endringer i politiloven (den sentrale politiledelsen). Stortinget har tidligere bedt JD utarbeide en samlet bemanningsplan fram til 2005, og et forslag til en slik plan er utarbeidet. Utredninger fra JD, Politidistriktsutvalget og Danielsenuutvalget (NOU 1998:4 *Politiets overvåkingstjeneste*) vil bli undergitt en samlet behandling, og sett i forbindelse med det pågående arbeidet i forbindelse med organiseringen av domstolene.

- Gjennomgang av *JDs oppgaver og organisering*. På oppdrag fra justisministeren ble det igangsatt et prosjekt med sikte på å gjennomføre organisatoriske endringer i JD og justissektoren i den hensikt å gjøre oppgaveløsningen mer oversiktlig og håndterlig, samt sikre at den utføres på et riktig nivå.

Kirke- og utdanningsdepartement

Alle avdelinger i *KUF* har de senere årene hatt ansvar for større omlegginger på sine områder. Blant annet har det dreiet seg om forbereding og iverksetting av store skole- og opplæringsreformer, omlegging av forskningsrådsstrukturen, nytt lovverk for alle universiteter og høyskoler, samt ny lovgivning med betydelig desentralisering på kirkeområdet. Som følge av reformene har det foregått omfattende omstillinger innenfor de sektorene departementet har ansvar for, og departementet står overfor krevende oppgaver både når det gjelder videre oppfølging av de tidligere reformene og nye reformer. *KUF* vil i år 2000 bl.a. arbeide med å realisere Kompetansereformen, som har som mål å stimulere til økt etter- og videreutdanning, og med etableringen av et nytt senter for forskning på Fornebu. Videre vil departementet 1. april få overlevert en samlet innstilling fra *Mjøsutvalget*, som på oppdrag fra regjeringen har som mandat å gjennomgå universitets- og høyskolesektoren i lys av samfunnsutviklingen nasjonalt og internasjonalt.

Samferdselsdepartementet

Den siste femårsperioden har det skjedd en rekke organisatoriske og andre endringer i samferdselssektoren, som har medført store endringer i *SDs* ansvars- og arbeidsområder. Statens rolle har endret seg til stadig mer omfattende regulering og tilsyn av markeder, samtidig som staten har blitt eier av en rekke selvstendige selskaper og er en stor kjøper av samferdselstjenester. De tidligere forvaltningsorganene Telenor, NSB, Posten og Postbanken er skilt ut fra staten som egne selskaper. Som følge av endrede tilknytningsformer og avvikling av eneretter, er det etablert nye forvaltningsorganer som skal føre tilsyn med markedene og ivareta sikkerheten. Det gjelder Post- og teletilsynet, Statens jernbanetilsyn og fra 1. januar 2000 Luftfartstilsynet.

- Pågående *organisasjons- og strukturendringer innen sivil luftfart*, som bl.a. innebærer at tilnærmet alle tilsyns og myndighetsfunksjoner som i dag er tillagt Luftfartsverket delegeres til et nytt forvaltningsorgan (Luftfartstilsynet). Luftfartsverkets hovedoppgaver blir da å bygge ut, eie og drive lufthavner og luftfartsanlegg, og på forretningsmessig grunnlag yte lufthavn- og flysikringstjenester til flyselskaper og andre brukere. Regjeringen har også fremmet forslag om endret tilknytningsform for Luftfartsverket, og

Stortinget har bedt om at saken blir tatt opp igjen på nytt etter ytterligere vurderinger av intern organisering og oppgaveløsning i Luftfartsverket.

- Oppfølging av planene om *sammenslåing av Telenor AS og Telia AB*, som ble godkjent av Stortinget og Riksdagen i juni 1999. Etter den tid har selskapene arbeidet videre med opplegget for integrasjon av virksomhetene, og det er nedsatt en styringskomite for å forberede børsintroduksjonen og det offentlige salget av aksjer i det sammenslåtte selskapet.

